

Direktør Jens Peter Jacobsen spurgte efter kandidater, som repræsenterer erhvervsinteresser

- da Sander satte Dansk Industris folk og en Venstre-sympatisør ind i forskningsråd ...

Samtidig med at regeringen har kørt kampagne mod eksperter og "smagsdommere" udpeger videnskabsminister Helge Sander såmænd sine egne.

Ministeren har nemlig underkendt tre forskningsråds indstillinger om nybesættelse af råd og udpeget andre kandidater. Det er sket for forskningsrådene for samfundsvidenskab, teknik og jordbrugsvidenskab.

Ministerens formelle begrundelse fremgår af en pressemeddelelse: "Jeg har lagt vægt på, at de enkelte råd kommer til at udgøre et hold, således at medlemmerne tilsammen repræsenterer den størst mulige, faglige bredde. Samtidig har jeg også lagt vægt på en geografisk spredning, og på at rådene køns- og aldermæssigt ikke er helt ude af balance".

Formuleringen dækker imidlertid over, at ministeren vil have erhvervsinteresser mere direkte ind i rådene. Han har udpeget personer, som er indstillet af Dansk Industri.

Sander: Erhvervsinteresser ind

Lektor PK er udpeget til det samfundsvidenskabelige råd uden at det har noget med faglighed, køn eller geografi at gøre. Formanden for rådet blev nemlig direkte bebrejdet af Videnskabsministeriets direktør, at rådet ikke havde indstillet kandidater, som repræsenterede erhvervslivets interesser. Direktør Jens Peter Jacobsen henvendelse om en sådan repræsentation introducerer imidlertid nye standarder for udpegningen, idet loven om de frie forskningsråd - i modsætning til den om de strategiske råd - betoner, at fagligheden skal være det væsentligste udpegningskriterium.

Rådets indstilling blev underkendt, og ministeren valgte i stedet PK, som blev indstillet af arbejdsgiverorganisationen Dansk Industri. Det skete gennem organisationens erhvervsjuridiske chef - som i øvrigt så sent som for et par år siden arbejdede for Venstres folketingsgruppe.

"PKs faglige kvalifikationer på sit felt kan der ikke sås tvivl om, og jeg kan personligt kun give PK det bedste skudsmål", siger **SSF-formand Erik Albæk**. "Men det samfundsvidenskabelige forskningsråds problem er, at udpegningen af PK ikke tager hensyn til rådets ønske om en bred faglig dækning. PKs forskningskompetencer er nemlig allerede dækket i rådet af tre andre! Derimod betyder udpegningen, at rådet står uden dækning på et stort og helt centralt samfundsvidenskabeligt område, nemlig u-landsforskning".

Rådet har i et brev til Helge Sander protesteret mod den "utilfredsstillende procedure".

I ministeriet siger **direktør Jens Peter Jacobsen**, at ministeren har haft en anden vurdering end forskningsrådene: "Og hvem ministeren vælger er suverænt hans afgørelse, og han behøver ikke at begrunde den, når personer er personligt udpegede".

Ministerens kandidat solidt placeret i den liberale lejr ...

Ministerens valg af PK er også politisk på en anden måde, idet PK er kendt som tæt knyttet til nyliberale kræfter og dermed partiet Venstre. Lektoren karakteriseres som "solidt placeret i den liberale lejr" (ifølge Berlingske Tidende 23.6). Han er knyttet til det ultraliberale tidsskrift "Libertas", som bl.a. bekæmper fagbevægelse og venstreorienterede.

SSF-formanden vil ikke kommentere PK's politiske tilhørsforhold, men han - der er politolog - finder det problematisk, hvis der er tale om politiske udnævnelser:

"Ministeren har ikke besvaret vores brev. Så jeg kan ikke vide hvad hans bevæggrunde er. Men det må aldrig blive en diskvalifikation for en forsker, at man er politisk aktiv. Omvendt må det heller aldrig blive en særlig kvalifikation, for systemet er meget sårbart hvis der opstår mistanker om politisering ..."

jØ

Se baggrund side 6

DTU har millioner 3
- på kistebunden, men har alligevel lov til at fyre med henvisning til pengemangel

Lad olien finansiere forskning 4
- lyder det frækkeste forslag efter finanslov, som fastholder tidligere års niveau, men ikke giver flere penge til forskningen

TEMA: Universitetsbestyrelser 8-13
- hvem, hvorfor og hvornår

Opfordring: Stem på din vip'er 9
"Det er utroligt vigtigt, at vælge den rigtige vip'er, som kan stille de rigtige spørgsmål og sørge for maksimal information

To vip-bestyrelsesmedlemmer 12-13
- på DPU og DTU har været på i et par år - men deres tilgang er langt fra den samme

CVU: Tørnæs tryner Sander 18
Undervisningsministeren fik afsat 42-46 mio. årligt de næste år til CVU'erne, og det ligger i luften, at de skal bruges til "anvendt forskning" på "university colleges"

Ved semesterstart 21
- er der altid diskussion om frafaldet er for stort på naturvidenskab - og om optaget er for stort på humaniora

Fra vor egen verden:
Regeringens besparelse på portostøtten til fagblade vil koste FORSKERforum 275.000 kroner årligt. Ekstraudgiften skal betales af mindre tid til journalistik ...

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAFs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
(ansv.hav. for dette nummer)
Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM3
Lektor Lars Kamp Nielsen,
Farmaceutforeningen
Otto Meyer, Dyrlægeforeningen
Anders Correll, Jordbrugsak.

Journalist Nynne Bjerre Christensen
Red. sekr. Jørgen Øllgaard
(Joe@magister.dk)

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Peter Bangsvej 32
2000 Frederiksberg C

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 10 gange om året.
Bladet udkommer den første uge
i hver måned.

Næste deadline:

18. september 2003

www.forskeren.dk

Øvrige adresser:

Dansk Magisterforening
Peter Bangsvej 32
2000 Frederiksberg C
Tlf. 38 15 66 00

DJØF
Gothersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
Tlf. 33 95 97 00

Dansk Farmaceut Forening
Rygaards Allé 1
2900 Hellerup
Tlf. 39 46 36 00

Jordbrugsakademikernes Forbund
Frederiksberg Allé 3, 2. sal
1621 Kbh. V
Tlf. 33 21 28 00

Dyrlægeforeningen
Rosenlunds Allé 8
2720 Vanløse
Tlf. 38 71 08 88

Oplag: 9.000

Grafisk Produktion:

Poul Rømer Design
tlf. 44 53 05 51

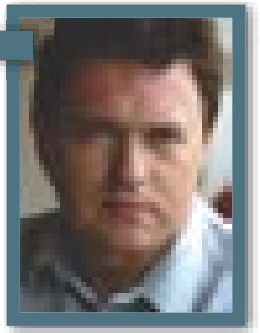
Tryk:
Datagraf

Foto: Søren Hartvig

(hvor ikke andre er anført).

LEDER

Af lektor Mogens Ove Madsen,
fmd. f. DJØFs UFO

Glem Barcelona!

Kommentaren om, at der er "langt til Barcelona" efter regeringens finanslovsudspil, er fuldstændig korrekt. Men jeg er træt af al den snak om Barcelona.

Regeringen har skrevet under på en ambition – og ikke bare videnskabsministeren, men også Statsministeren fastslår igen og igen, at Danmark skal opruste som "vidensnation". Alle er enige i festtalerne, fra Dansk Industri over Danmarks Forskningsråd til fagforeningerne. Men ABSOLUT INTET sker. Det er vist, hvad man kalder hykleri.

Hvorfor kan regeringen ikke bare sige det, som det er: At skattestop, politi og ældre er regeringens topprioritet, og forskningen må nøjes med at leve på det nuværende niveau. Så ved vi da, hvad vi har at holde os til.

Regeringen bliver tæppebombet med krav om øgede forskningsbevillinger – stort set er alle krav begrundet i Barcelona-målsætningen om 1% af BNP til offentlige forskningsmidler i år 2010 svarende til ca. 16 mia. kr.

Selv hævder regeringen, at den har skabt en langsiget budgetsikkerhed med 3,2 mia. kr. sidste år og 4,1 mia. kr. nye midler i det nye finanslovsforslag frem til år 2007.

Begge tilgange virker voldsomme, når man tænker på, at for det mest interessante år, nemlig 2004, er der i forslaget blot tale om 100 mill. kr mere i forhold til 2003. I overslagsårene viser matadorpengene, at man lige nøjagtigt holder niveauet fra 2002 frem til 2007 på ca. 9,5 mia. kr.

Videnskabsministeren varslar så at oprustning og fornyelser skal ske gennem en "samspilplan" mellem den offentlige forskning og erhvervslivet. Bortset fra at det ligner en skjult erhvervsstøtte, så sker det uden ekstra ressourcer – der er altså kun den samme nedskårne sektor og de samme medarbejdere til at klare opgaven.

Hermed er vi tilbage på jorden igen – og hvordan kunne det blive anderledes med regeringens erklærede skattestop og ideer om at prioritere andre områder så som kommuneaftale, politi, ældre, sundhed, trafikikkerhed og hvad det nu hedder alt sammen?

Fra de forskningsansattes side så vi gerne en anden håndtering af situationen. Vi foreslår at al abstrakt talmagi og sludder om Barcelona bør stoppes, og at vi i stedet begynder at tale om de mest presserende behov og opgaver.

Lad os give 4 eksempler:

- Det er muligt, at der skal ydes midler til flersporede motorveje mellem erhvervsliv og offentlige forskningsinstitutioner. Den snævre nytte-tankegang henhører naturligvis under den politiske styring af forskning. Men et væsentligt alternativ er, at der stilles **flere frie midler** til rådighed, når det gælder nyudvikling af både undervisning og forskning ved institutionerne.

- Det er velkendt, at vi har en godt og vel midaldrende forsker-pukkel, der om ganske få år af gode grunde vælger at fratæde deres stillinger. I denne sammenhæng er det vores opfattelse, at der bør skabes et langt større **Ph.D-optag** for at være klar til at sikre en god afløsning af de nuværende ansatte, ligesom Ph.D'erne vil kunne skabe formidling af viden i mange andre sammenhænge. Vi kan ikke få øje på et sådant initiativ i finanslovsforslaget.

- På **undervisningssiden** er der behov for et kvalitetsløft. Vi kan konstatere, at Danmark fortsat ligger lav i investering per studerende i forhold til BNP i sammenligning med en række OECD-lande, som vi gerne vil måle os med. Taksametertilskuddet er fortsat jævn hen faldende. I finanslovsforslaget er det eneste nye på fronten, at der fra 2004 skal ydes en færdiggørelsesbonus. Der tænkes altså mere incitamenter til styrkelse af uddannelse- "samlebåndene", end på kvalitetsløft.

- **Sektorforskningsinstitutionerne** har været udsat for voldsomme nedskæringer. Nogle er blevet omlagt, så ressourcerne er flyttet i andet regi. Der er nok ingen tvivl om, at det går ud over myndighedsopgaver og – kontrol og en informationsopsamling, men der er utvivlsomt også ske en forskningsudtynding. Der er skåret i områder, der fyres medarbejdere osv.

Vi savner en finanslov, der tør forholde sig til flere frie udviklingsmidler til forskning og uddannelse, mere forskeruddannelse samt kvalitetsløft på uddannelserne m.m. Efter sigende er viden det eneste, der ikke mister værdi, når man deler det. Men kan vi ikke blive fri for al hykleri og få noget handling bag ordene.

DTU: Rektorpulje er god begrundelse for fyring

Trods 10 mio. kroner på kistebunden måtte ledelsen godt fyre med henvisning til pengemangel ...

DM har tabt en voldgiftsag om afskedigelse af en tillidsmand på DTU. DM havde indbragt fyringen med henvisning til, at der ikke var tvingende eksternt påførte (økonomiske) årsager til en fyring, som TR-aftalen foreskriver. DTUs aktuelle økonomiske problemer skyldes nemlig en generel procentnedskæring ved rektors oprettelse af en såkaldt "omstillingspulje". Tillidsmanden blev fyret, fordi en intern faglig vurdering på instituttet sagde, at han var den som bedst kunne undværes.

Opmanden – en højesteretsdommer – anerkender imidlertid fyringen, idet han mener, at formålet med DTU-loven er en omstilling af institutionen bl.a. via en indgået udviklingskontrakt med Videnskabsministeriet. Fyringen er rimeligt begrundet i økonomiske forhold, idet en lokal omstillingspulje kan sammenlignes med en nedskæring a la finansloven, da omstilling var et politisk krav indbygget i DTU-loven.

Kendelsen – som foreløbig kun er mundtligt tilkendegivet - er i modsætning til hidtidige fortolkninger, der er gået ud fra, at kun tvingende pengemangel kan bruges som begrundelse for økonomisk begrundede fyringer, fortæller **konsulent Jens Vraa-Jensen**, som var DMs repræsentant i voldgiften: "Vægtningen af en 'omstillingspulje' frem for overenskomst-mæssige aftaler er en overraskende nyskabelse i forhold til gældende arbejdsret

- og det gælder uanset om der er tale om en tillidsmand eller ej, selv om det er et skærpende forhold at der er tale om en tillidsmand".

Men opmanden brød med hidtidige fortolkninger og accepterer således, at DTU foreløbig har opsparet mindst 10 mio. kroner i en såkaldt "rektorpulje" og at puljen skal udbygges til 30 mio. kroner. Og det er tilmed uklart, hvad pengene præcist skal bruges til, forklarer DM-konsulenten:

"Det er en overraskende og skæv opmandskendelse, for de opsparede penge vil fortsat være i DTUs kasse. Og DTUs ledelse har tilmed fået godkendt, at man ikke har forsøgt at bruge nogle af pengene på kompetenceudvikling og omstilling af personale. Man fyrer sig blot frem i stedet for at udnytte det personale, man har".

Bombe under ansættelsessikkerhed?

Der er tale om en helt konkret afgørelse: men med dystre principielle perspektiver. Afgørelsen kan blive en bombe under ansættelsestrygheden under den nye universitetslov, hvis ledelser uden videre kan spare penge op i en lokal "omstillingspulje" ved at fyre personale.

"Kendelsen legaliserer – i værste fald – massefyringer, når de nye ledelser selv kan definere en pengemangel ved at oprette omstillingspuljer på 5, 10, 50 pct. og

fyre tilsvarende i personalet - for derefter at ansætte nogle andre! Det kan i praksis realiseres ved, at ledelsen opdeler institutter i mindre enheder for derefter at definere besparelser, der forudsigeligt rammer enkeltpersoner, som ledelsen gerne vil af med ...", siger DM-konsulenten.

"Sagen aktualiserer, at medarbejderne skal kræve maksimal indflydelse og indsigt, hvor det er muligt i de nye universitetssystemer. Og så skal der lægges hårdt pres på ledelsernes pligt til at kompetenceudvikle, så medarbejderne ikke pludselig oplever at de bliver udgrænset som de-kvalificerede, selv om lederne aldrig har påtalt mangler i deres daglige arbejdsindsats inden for forskning og/eller undervisning ...", siger DM-konsulenten.

DMs universitetslærere vil tage sagen op ved overenskomstforhandlingen i 2005 ved at kræve skærpet tillidsmandsbeskyttelse samt ved at kræve større sikkerhed mod ubegrundede fyringer m.m.

"Den lavere løn som offentlig forsker har hidtil været legitimeret med, at ansættelsessikkerheden var større end i den private sektor. Men hvis de nye, strategiske universitetsledelser kan fyre med mere eller mindre vilkårlige begrundelser, så må det vel være en logisk følge, at fagforeningerne kræver 25 pct. mere i løn, fordi ansættelsessikkerheden er væk... ", slutter konsulenten.

jo

Lad olien finansiere forskningen

- Lød det frækkeste forslag på forudsigelig høring om finansloven ...

- Christiansborg d. 28. august

"I korridoren har jeg fået mange klap på skulderen for, at regeringen med finansloven har sikret et stabilt bevillingsniveau i 2004. Det har kostet en hård prioritering i regeringen. Nu er regeringens interne møder jo lukkede, men jeg røber ikke for meget, når jeg siger, at beskæftigelsesministeren og miljøministeren har afleveret 100 mio. kroner til forskningen – og de er mig altså ikke venligt stemt ..."

Videnskabsminister Helge Sander holdt sig til det konkrete, og ikke noget så abstrakt som Barcelona-erklæringer, da han holdt hovedtalen ved Rektorkollegiets og ACs fælleskonference om "Destination Barcelona" på Christiansborg i slutningen af august.

Konferencen var meget velbesøgt på trods af, at det var en *tour-de-force* i *de-gode-viljer*. Alle var nemlig enige, at Barcelona-erklæringen om at Danmark år 2010 skal investere tre pct. af BNP i forskning og udvikling. Der var dog stor uenighed om, hvordan det ser ud i praksis med at nå målet...

Forskningens finanslov: Vågeblus

Videnskabsminister Helge Sander præsenterede finanslov-2004 som en jubelsag: "Nyt milliardbeløb til forskning og innovation", lyder ministerens analyse. "Med 7,3 mia. kroner i nye forskningspenge de to sidste år er jeg glad for, at vi har fjernet det skræntproblem, som den tidligere regering bar rundt på ..."

Stort set alle andre end regeringen kritiserer dog forskningens finanslov. "Forskning på vågeblus" hedder det i Danmarks Forskningsråds pressemeddelelse, som i lighed med Rektorkollegiet, arbejdsgiverne i Dansk Industri m.fl. peger på, at regeringen er kommet endnu længere væk fra at leve op til langtidspanen i Barcelona-erklæringen. Forskningens finanslov-2004 er nemlig uden nye penge i forhold til 2003. Universiteterne skal arbejde for stort set de samme penge. Og sektorforskningsinstitutioner må fortsat skære ned.

Flere forskningspenge vil imidlertid få karakter af erhvervsstøtte, fx en ny handlingsplan til 275 mio. kr. Et enkelt lyspunkt er, at omposteringer har opskrevet de frie forskningsråds bevillingsrammer og dermed har fået lukket det skræntproblem, som var følgen af, at store programmers udløber i 2004-06.

Regeringstalsmand:

Lad udlandet forske ...

Var Sander ikke meget for at tale om Barcelona, så var regeringens talsmand – **Lars Barfoed (Kons.)** – mere kontant, da han fastslog, at det ikke var realistisk "i statens samlede husholdningsregnskab" at hæve forskningsbevillingerne med nye trecifrede millionbeløb i årene fremover. Og så introducerede han en interessant vinkel:

"Danmark skal ses i en europæisk markedssammenhæng. Vi behøver derfor ikke selv udvikle forskningen på alle områder, men kan skabe innovation ved at hente viden i det indre marked".

Det fik dog **Verdensbank-direktør Laurids Holm-Nielsen** op af stolen:

"Hvis man overgår til den kortsigtede tænkning, at Danmark bare kan tappe af den internationale vidensbank, så er Danmark ikke længere et videnssamfund! Så accepterer vi, at vi blot bliver underleverandører til Tyskland. Det er jo sådan, at for at kunne udnytte viden, så skal man selv have et højt udviklet uddannelses- og forskningssystem. Derfor er det farligt at lade være med at sætte sig mål og ambitioner for den nationale forskningsindsats ..."

Laurids Holm-Nielsen: Lad olien betale...

Lad Nordsø-olien betale

Verdensbankspecialisten var ophavsmand til det mest frække forslag på en konference, som var absolut forudsigelig.

Med et glimt i øjet – vel vidende at han ramte ned i en øm sag for den borgerlige regering – foreslog han, at AP Møllers oliekoncession skal være med til at betale til forskningen:

"Olie er jo en endelig ressource, når den pumpes op af Nordsøen. Hvis staten får en større andel af olie-indtægterne herfra, så kunne de jo investeres i forskningen og dermed gøres til en vedvarende ressource ..."

Det forslag blev ikke kommenteret af

"Får samfundet nok for sine midler til universiteterne, lyder spørgsmålet. Det er et urimeligt spørgsmål, for hvad er nok? Med den formulering kan politikerne jo blive ved med at piske universiteterne rundt. I stedet burde Folketinget opstille mere præcise krav og rammer.

På samme måde er det ikke rimeligt at holde abstrakte festtaler om Barcelona. Det ville være mere reelt at skabe realistiske – måske mindre ambitiøse – målsætninger, som man til gengæld lever op til. Det ville skabe langt mere ro i forskningen ..."

Anne-Grethe Holmsgaard (SF)

de borgerlige politikere i salen, men det fik en repræsentant fra erhvervslivet op af stolen:

"Der er allerede penge nok at omfordele i det offentlige system, man behøver ikke nye afgifter ...". sagde direktør **Leif Kjærgaard fra Danisco**, som i øvrigt foreslog, at pensionskasser skulle lokkes ind i finansiering af forskningen..

Ambitionsniveauet synker ...

Leif Kjærgaard hørte til dem, der åbent *fi-rede af* på Barcelona-målene. Han mente, at det ikke var afgørende hvor mange pct. der blev bevilget til den offentlige forskning, men hvad forskningsbevillingerne faktisk bruges til.

Hvor **Rektorkollegiets og ACs** ambition måske var *at tage alle i ed på enighed* om Barcelona-målet uden *at punke* regeringen, så var de konkrete handlingskrav få. Der var de sædvanlige forslag om oprettelse af task-force og tænke-tanke, fondsdannelser og der var forslag om at lade tredjeparter (pensionskasser) deltage i forskningsfinansiering m.m.

Der blev fremlagt tal, som viste den skærende *milliard-kontrast* mellem de faktiske forskningsbevillinger og så kravene i Barcelona-erklæringen. At ingen egentlig tror på Barcelona-erklæringen som andet end *et luftkastel* lå i luften, men blev kun udtrykt direkte af få. Men at det konkrete ambitionsniveau er meget lavere, fremgik af den endelige opsamling, hvor Rektorkollegiet og AC gav udtryk for, at de *her og nu* vil stille sig tilfredse med, at der bliver afsat 100-115 mio. kroner til forskeruddannelse ...

Sander: Samspilshandlingsplan

”Danske forskere er ikke så gode til at omsætte forskningsresultater til patenter og dermed kommerciel brug. Derfor må offentlige forskningsinstitutioner have bedre mulighed for at oprette selskaber, der skal fungere på markedet. Det skal kunne foregå så aktivt som muligt, og uden konkurrence-forvriddning i forhold til den private sektor. Men her må vi ikke være for fintfølede, når snittet skal laves – og meldingen fra erhvervsorganisationerne er da også positiv”.

Sådan lød **videnskabsminister Helge Sanders** foromtale af finanslovens eneste nyskabelse. En ”samspilshandlingsplan” skal styrke samspillet mellem erhvervsliv og videninstitutioner. Der afsættes i alt 275 mio. kroner i perioden 2004-07 til dette formål – heraf 66 mio. kroner i 2004.

Hovedtanken er, at gøre det muligt for universiteter og forskningsinstitutioner at udskille aktiviteter med patenter i selskaber, som de kan eje alene eller med private virksomheder. Det skal motivere institutionerne til at patentere og afprøve forskningens kommercielle potentiale. (Planens nærmere indhold blev offentliggjort efter at FORSKERforum var gået i trykken).

Modsætningsfyldte erhvervs-initiativer

En del af regeringens forskningsinitiativer er rettet mod erhvervslivet. De nye initiativer er i nogen grad finansieret ved at tidligere erhvervsstøtte-ordninger bortfalder.

Kritikere peger dog over for FOR-

SKERforum på, at nogle af de nye initiativer er modsætningsfyldte. Den nye samspilspulje finansieres således ved nedskæring af en forskningsinnovationspulje som i 2004 skal være på 40 mio. kroner, mens den i de foregående år var på hhv. 80 og 120 mio. kroner.

Der peges tillige på, at den højprofilerede fradragsordning på 150 pct. for forskningssamarbejde mellem privat og offentlige har været en fiasko, idet kun en tredjedel af puljen er udnyttet. Og onde tunger peger tilmed på faren for, at puljen udnyttes til initiativer, som erhvervslivet ville have lavet alligevel – fradrag eller ej ...

jo

Regeringen giver skattefri frynsegoder

- der præsenteres som ’erhvervspolitik’. Imens sultes det fremadrettede, herunder forskning og højere uddannelse, siger Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Mens regeringen i perioden 2001-03 har lavet skattebegunstigelser for ca. 1 mia. kroner, er den offentlige forskning skåret fra 9,6 mia. til 9,1 mia. kroner (ifølge Analyseinstitut for Forskning). Faldet i de offentlige bevillinger underminerer en fremadrettet erhvervspolitik.

”Regeringens besparelser på forskning og erhvervspolitik svarer stort set til det, som samme regering har brugt på forskellige skattelettelser. Regeringen fører en gammeldags erhvervspolitik. De forkæler eksisterende firmaer med skattebegunstigelser, som forøger indtjening og overskud, i stedet for at bruge pengene på fremadrettet erhvervspolitik, herunder især på forskning, ny viden og ny teknologi”.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) – som har rødder i den socialdemokratiske fagbevægelse – kritiserer i en analyse regeringens manglende forskningspolitik:

”Erhvervspolitik handler om de rammer, som skabes for erhvervslivet. Her er alle enige om, at fremtiden ligger i udviklingen af den videnskabsmæssige infrastruktur. Og her er forskning utrolig vigtig, såvel den direkte forskning som virksomhederne selv foretager men så sandelig også den viden, som stilles til rådighed fra det offentlige side på både forskningssiden som uddannelsessiden. Og det forsømmer regeringen”, forklarer AE-direktør Lars Andersen.

Skattefri frynsegoder

”Regeringen præsenterer sin politik som erhvervspolitik, men i virkeligheden er det bare et instrument til skattetænkning”, konstaterer AE-direktøren.

Den gammeldags erhvervspolitik er,

at danske virksomheder har fået længere frist til at betale moms, lempeligere vilkår for generationsskifter og en stribe andre lettelser i skatten. Det er gjort lettere for ældre ejere at sælge deres virksomheder. Hidtil har ejerne skullet betale avanceskat, når virksomheden blev solgt udenfor familien, men nu er kredsen udvidet til også at omfatte ledende medarbejdere. I praksis giver det bare virksomhedsejerne en større pension, mens virksomhedernes erhvervsudvikling ikke fremmes.

Regeringen har siden sin tiltræden for nogle år siden givet skattelettelser og –tilskud med et erhvervspolitisk sigte på mellem 700-1100 millioner kroner, skønner AE.

Erhvervsrådet konstaterer, at den største skattelettelse – på ca. 400 mio. kroner – er frihed for arbejdsgiverbetalt datakommunikation mellem hjemmecomputer og arbejdsplads, og at det med nogen ret kan siges at indeholde et udviklingspotentiale. Men udformningen af ordningen indebærer, at den ansatte også vil kunne opnå skattefri telefon. Det betyder, at over halvdelen af provenutabet i realiteten dækker over, at der ydes et skattefrit frynsegode til de nøglemedarbejdere, hvor arbejdsgiveren er villig til at betale for fri telefon.

En anden skattelettelse til ca. 230 mio. – udskydelse af skattebetaling af aktieafløsning – sælges som erhvervspolitik, men der er i realiteten tale om en skattebegunstigelse af enkelte medarbejdere.

Ingen stemmer i forskning

Direktøren forklarer, at de politiske mekanismer bag regeringens politik er, at vægtige interessegrupper fra erhvervs-

livet foreslår initiativer, som regeringen fører ud i livet:

”Men det tager jo mest hensyn til det eksisterende erhvervsliv, og ikke til fremtidens vidensproduktion. Det som ikke er etableret endnu har af gode grunde ikke noget slagkraftigt talerør”, siger direktøren.

”Mens interesse-organisationerne har indflydelse, så har den offentlige forskning jo ikke nogen til at tale sin sag, og der er heller ikke mange stemmer at hente i forskning og uddannelse. Der er derimod mange stemmer i ældre og sygehuse o.lign.”

Investeringsefterslæb: 5 mia. kroner

Erhvervsrådet henviser til det investeringsefterslæb på knap 5 mia. kroner, som Danmark har i forhold til Barcelona-erklæringen. Og efterslæbet er måske endda i underkanten, for – som de økonomiske vismænd har påpeget – den danske erhvervsstruktur med mange små og mellemstore virksomheder taler for, at den offentlige andel skal være større end Barcelona-ambitionen om 1 pct. inden 2010.

”Vi tager ikke stilling til, hvad der skal prioriteres. Vi er ikke på det hold, der siger, at der bare skal hældes penge i, som forskningssystemet selv skal fordele. Men omvendt er vi heller ikke på det hold, der vil øremærke til bestemte forskningstemaer, for det kommer ofte til at afspejle fortidens behov. Vores samlede råd er her, at man må give forskningen frie rammer og ikke må blive for bagudskuende”

jo

Sander så stort på lovkrav om faglige kriterier

- og udpegede erhvervslivets kandidater, selv om det ikke fremgår af loven, at der skal tages repræsentationshensyn. Men loven er elastisk - og ministeren kan i øvrigt udpege hvem han vil, siger ministeriets direktør

Formanden for et fagligt forskningsråd blev noget overrasket, da han blev ringet op af Videnskabsministeriets direktør efter at deres råd havde meldt indstillinger til nybesættelse af rådene ind. Direktør Jens Peter Jacobsen gav uformelt udtryk for, at minister Helge Sander undrede sig over, at der ikke var indstillet kandidater, som repræsenterede erhvervslivets interesser.

Formanden undrede sig, for lovens kriterier for udnævnelse er alene faglige, og ministeren havde ikke givet udtryk for andre ønsker.

Senere måtte enkelte råd sande, at ministeren satte nye standarder for udpegningen. Han underkendte nemlig 2 indstillinger fra det teknisk-videnskabelige råd, 1 fra det jordbrugs-veterinære råd og 1 fra det samfundsvidenskabelige råd. Ministeren valgte i stedet at udpege kandidater, hvor kriteriet tilsyneladende var, at de var indstillet af erhvervslivet.

SSF-problem: Skæv sammensætning

Underkendelsen er meget usædvanlig. Ministre tidligere underkendt en indstilling på grund af køns-uligevægt, men det er ikke tilfældet her.

SSF har protesteret og kalder ministerens nye udpegningskriterier bekymrende:

”Ministeren har ikke på noget tidspunkt meldt sine kriterier for rådssammensætningen ud. Det er en utilfredsstillende procedure. Vi har altså rådgivet i blinde ...”, siger **SSF-formand Erik Albæk**.

Det konkrete problem for SSF er, at ministerens valg af Dansk Industris kandidat er, at hele fem af rådets 15 medlemmer nu kommer fra statskundskabsinstitutter. Det betyder, at rådet ikke kan leve op til dets lovmæssige forpligtelse til at dække *hele* det samfundsvidenskabelige område. Rådet havde ellers gjort sig store anstrengelser for at erstatte tabet af de afgående medlemmers kompetencer ned andre kvalificerede. Men det så ministeren stort på, og i dette tilfælde handler det tilmed om et af de mere kontroversielle områder, nemlig ulandsforskning.

SSF-formanden forklarer:

”Med ministerens tilsidesættelse af vores indstilling er SSF ikke tilfredsstillende fagligt dækket inden for ulandsforskningen, som både i forhold til fonds- og rådgivningsfunktioner er et af rådets mest arbejdskrævende forskningsområder. Det er så vanskeligt et felt, at det ikke kan dækkes fagligt forsvarligt ved at

trække på eksternt ekspertise”.

Samtidig er der pludselig en overrepræsentation af politologer. Der vil samtidig heller ikke være en bred geografisk dækning, idet der vil være tre forskere fra Syddansk Universitet – som i øvrigt står ministerens hjerte nær – mod kun en fra fx RUC.

Ministeriet: Faglig bredde kan fortolkes bredt ...

I Videnskabsministeriet afviser **direktør Jens Peter Jacobsen**, at han handlede på ministerens foranledning: ”Det er fuldstændig rutine, at ministeriet ringer ud med spørgsmål til en indstilling. Og i det konkrete tilfælde med SSF undrede jeg mig over, at der var så få medlemmer, som relaterede til erhvervslivet”, forklarer direktør Jens Peter Jacobsen.

De faglige forskningsråd har traditionelt altid haft fagligheden som sit varemærke. Dette videreføres i den nye lov om de frie forskningsråd, hvortil der kan udpeges ”anerkendte forskere i deres ”personlige egenskaber” og således, at der i det enkelte råd opnås den bredest mulige faglige dækning, hedder det i loven, som gælder fra 1. januar. (*Derimod fremgår det, at medlemmer til de nye strategiske forskningsråd skal bestå af anerkendte forskere og af ”forsknings-sagkyndige, der repræsenterer brugerinteresser”.* Det betyder – kontant - at *erhvervslivet skal repræsenteres*)

Men af lovgivningen om de faglige / frie forskningsråd fremgår imidlertid ikke et kriterium om, at bestemte interesser skal tilgodeses ved besættelse af rådene. Men ministeriet fortolker loven mere elastisk:

”Nej, det fremgår ikke af loven. Men der står i loven, at der skal være faglig bredde, og erhvervslivets forhold er vel ikke irrelevant i den sammenhæng.”, forklarer direktør Jens Peter Jacobsen.

Rådsformænd: Hvor er kriterierne?

Forskningsrådsformændene undrer sig over ministerens kriterier for at underkende deres faglige indstillinger.

”Ministerens kriterier for at udpege folk er ikke gennemskuelige. Det er da uheldigt, hvis det ikke først og fremmest er fagligheden, som folk udpeges på”, siger formanden for det teknisk-videnskabelige forskningsråd Frede Blåbjerg.

SJVF-formand Per Kudsk siger, at de uklare præmisser kan give en mistanke om, at der er et politisk – *ikke-fagligt* – aspekt i ministerens udpegning:

”Det er sandsynligvis helt klart et

ønske fra ministerens side, at erhvervslivet skal repræsenteres. Hvis ministeren mener, at der skal flere erhvervsrepræsentanter ind, så måtte præmisserne jo være meldt ud på forhånd. Så kunne interesseorganisationerne jo i højere grad indstille kandidater på forskellige faglige områder”, siger **Per Kudsk** og tilføjer ”Men i de faglige-frie råd er det da principielt bekymrende, hvis udpegninger politiseres..

Også det samfundsvidenskabelige råd efterlyses kriterierne:

”Hvis ministeren i fremtiden har sine særlige kriterier, så vil vi da gerne kende dem. Det ville samtidig være ønskeligt at få at vide, om disse kriterier bør have ’forrang’ for de i loven specificerede krav om bredest mulig faglig dækning m.m.”, bemærker Erik Albæk.

Ministeriet: Ikke nogen, der har sat særlige kriterier op

I ministerens udpegninger – og underkendelse af forskningsrådenes indstillinger – er det eneste fællestræk, at kandidaterne er indstillet af erhvervslivet, igennem arbejdsgiverne i Dansk Industri. Men direktør Jens Peter Jacobsen afviser på det bestemteste, at ministerens udpegning er politiseret:

”Jeg vil gerne slå helt fast, at ingen er udpeget som repræsentanter for interesser. Alle er udpeget i deres personlige egenskaber og kvalifikationer, som det fremgår af loven”.

Men hvad var så ministerens præcise kriterier for at udnævne andre end de kandidater, som forskningsrådene havde indstillet ud fra faglige kriterier?

”Der er ikke nogen, som har sat særlige kriterier op. Loven siger, at der er visse hensyn, som skal tages til faglig bredde. Ministeren har bemyndigelse og pligt til at udpege. Der er tradition for, at rådene giver forslag til, hvem der kan være medlemmer. Men ministeren har altså haft en anden vurdering af, hvad der var nødvendigt. Hvem ministeren vælger er suverænt hans afgørelse og han behøver ikke at begrunde den, når personer er personligt udpegede”.

Har minister Sander særligt kendskab til samfundsvidenskab, siden han kan underkende det fagkyndige råds indstilling?

”Ministeren får jo rådgivning fra rådet og kandidaternes CV”. Det er på det grundlag, der træffes en beslutning”, slutter direktøren.

Principielt problematisk, ja

- men to forskningsråd protesterede ikke mod ministerens underkendelse af deres faglige indstillinger ...

Forskningsrådet for samfundsvidenskab var det eneste råd, som protesterede åbent mod videnskabsministerens underkendelse af rådernes kompetencer. For SSF gav ministerens udnævnelse åbenlyse faglige skævheder. I de to andre – underkendte – råd valgte man en lavere profil.

SJVF – for jordbrug og veterinærvidenskab – fik underkendt sin indstilling. Ministeren valgte i stedet den person, som var indstillet af Dansk Industri:

”Det er en yderst habil forsker”, fortæller jordbrugsrådets formand Per Kudsk. ”Problemet er, at varemærket for rådssystemet har været, at medlemmerne tilsammen giver en bred dækning. Denne dækning havde vi lagt op til i vores indstilling, men den tog ministeren ikke hensyn til”.

Jordbrugsvidenskab: Problematiske procedure

Rådsformanden kalder proceduren problematisk:

”I de faglige-frie råd er det da principielt bekymrende, hvis udpegninger politiseres. Udpegningerne til de kommende strategiske forskningsråd kan ske efter repræsentationsprincipper, dvs. at interessegrupper skal have indflydelse ved udpegningen. Men i mine øjne er det helt unødvendigt, at det sker i de faglige – frie – forskningsråd: Her bør fagligheden helt suverænt være kriteriet”, siger Per Kudsk.

Ministerens uofficielle begrundelse har været, at erhvervsrepræsentationen skulle være større:

”Misforstå mig ikke: Vi finder det en styrke med erhvervs-relaterede forskere i rådet. Men folk må ikke udpeges til rådet,

Direktør Jacobsen: Ren rutine - ikke på ministerens foranledning ...

fordi de skal repræsentere bestemte interesser. Baggrunden for udpegningen til de faglige – frie – råd skal først og fremmest være, at personen er fagligt kvalificeret, dernæst at der er bred faglig dækning i rådet. Det er så uheldigt, at ministerens udpegning ikke sikrer denne bredde”.

Men er det ikke en politisk udpegning, når ministeren vælger en interesse-udpegning og ikke efter faglige kriterier?

”Det principielle kan diskuteres. Jeg medgiver, at det er påfaldende, at kriteriet synes at være, hvem der har indstillet. Og som sagt: Præmisserne burde have været kendt på forhånd. ...”

Men SJVF har ikke protesteret:

”Vi har jo et råd som også skal fungere fremover. Og vi må anerkende, at ministeren har ret til at blande sig. Og vi kan som sagt leve med den person, som er udpeget ...”

Teknik: Det kunne være meget værre

I det teknisk-videnskabelige forsknings-

råd fik rådet underkendt to ud af tre indstillinger. Videnskabsministerens præcise begrundelser for sine to personvalg er ikke kendte, men det er sigende, at ministeren valgte personer, som var indstillet af arbejdsgiverne i Dansk Industri.

”Det er da uheldigt, hvis det ikke først og fremmest er fagligheden, som folk udpeges på. Om proceduren vil jeg sige, at udpegninger skal være gennemskuelige. I rådet kan vi lære, at vi næste gang måske må indstille nogle flere personer, så ministeren har nogle at vælge imellem”, forklarer eks-rådsformand **Frede Blåbjerg**, der håndterede sagen som en af sine sidste gerninger som formand.

Men det tekniske råd har ikke protesteret mod ministerens underkendelse. Man ville ikke stå hårdt på principperne:

”Konkret er jeg ikke bekymret, vi kan leve med ministerens udpegninger. Den faglige bredde er ikke 100 pct. optimal i rådet – vi må jo så bruge ekspertpaneler – men udpegningerne kunne være langt værre”.

Rådet har opført sig pragmatisk. Blåbjerg er principielt enig i, at politiserede udpegninger kan give problemer med troværdigheden:

”Tja, det er jo rigtigt, at troværdigheden undermineres, hvis faglige udpegninger bliver politiserede. Men det er nu engang den verden, vi har at gøre med. Det kan godt være, at det ikke er særlig konsekvent. Men som sagt: I det konkrete tilfælde kan vi leve med ministerens udpegninger”.

jo

FORSKNINGSFRI SOMMERFERIE???

Altid på arbejde – på en måde

”Den næste bog, jeg skal lave, bliver en politisk rejsebog fra Europa, og i den forbindelse er der egentlig ikke noget, der er irrelevant. Tidligere sagde jeg, at jeg studerede politisk kultur, især i Middelhavsverdenen, og det gør man ved at sidde på torvet, drikke kaffe og læse avis, se på folk og snakke med dem. Det er ret heldigt,” forklarer **Uffe Østergård**, Jean Monnet professor, afdelingsleder på Afdeling for Holocaust- og Folkedrabsstudier under Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder.

Han forsker især om sommeren, hvor han arbejder fra sit sommerhus på den jyske østkyst. Denne sommer har han

skrevet en artikel om rejsepassets historie. Der bliver dog også tid til nogle kilometerlange svømmeture.

”Om sommeren er jeg som regel i Danmark, men i løbet af året tager jeg tit et par dage fri i forbindelse med konferencer og seminarer. Men så går jeg alligevel rundt og tager noter, kigger, studerer og skriver artikler i tankerne. Men jeg læser da ting, der ikke har nogen relevans for mit arbejde; kriminalromaner og sådan noget, for at få tankerne væk,” siger han.

”Der er sikkert mange forskere, der har det ligesom mig. Men fordelene ved det er jo, at man har et arbejde hvor man

ikke behøver at skelne mellem arbejde og fritid. Jeg har ikke meget tilovers for ordet fritid, men dét, at man kan disponere over sin egen tid, det er et umådeligt gode. Det er derfor vi forskere må affinde os med en lavere løn, fordi vi kan tilrettelægge arbejdet selv og i et vist omfang også arbejde i det tempo, vi foretrækker.”

DTU: Pallesens institutledere ...

Hvem fik indflydelse på strategiplanen, spørger kritikere af topstyring på DTU ...

Rektor Lars Pallesen

DTUs strategiplan 2005-08 blev vedtaget af bestyrelsen for mere end et halvt år siden. Men selve planens *tilblivelse* mødes fortsat af kritik. Kritikken – som kommer frem i læserbreve i husbladet SLETTEN - lyder, at rektor Pallesen gennemførte en meget lukket procedure, hvor de menige medarbejder ikke blev hørt og hvor fx konsistorium burde have været inddraget i en debat ifølge vedtægterne.

Rektor Lars Pallesen afviser fremstillingen: "Det er uberettiget at antyde, at strategiplanen ikke er velforankret. Den er jo i meget høj grad baseret på institutternes udviklingsmål og virkemidler".

Men det var Pallesens egne institutledere, som havde magten til at udforme den lokale strategiplan?

"De nuværende institutledere var der, da jeg trådte til som rektor! Men det er da rigtigt, at de er ledelsesudpegede. Og det er da også rigtigt, at de optræder som ansvarlige ledere i et system, hvor de er ansvarlige for udformningen af strategierne på deres områder. Det var en af hensigterne med den nye ledelsesform".

Systemet ser dog ud til at lukke sig om sig selv, når det er Rektor egne ledere, som har meldt strategiplaner ind?

"Spørgsmålet antyder, at det fundamentale i universitetslovens ledelsesreform er forkert. Det kan man være enig eller uenig i. Men systemet er altså sådan at ledelsesansvaret er forankret for oven. Men institutledere kommer jo i øvrigt ingen vegne med at fremlægge en udviklingsplansplan, som der ikke er opbakning til og kompetence til at fylde ud blandt personalet. Så jeg går da stærkt ud fra, at institutledere har sikret sig opbakning".

Strategi er bestyrelsesansvar

Men alligevel lyder der klager fra menige medarbejdere og studerende over, at man ikke blev inddraget?

"Processen ved strategiplanens udarbejdelse har været god, måske ikke perfekt. Det har været en kaskadeprocess nedefra. Man skal være opmærksom på, at så stor en arbejdsplads som DTU med 2000 ansatte og 6000 studerende er det

hverken muligt eller meningsfyldt at rektor skal gå i dialog med hver eneste. Derfor sker processen nedefra op gennem ledelses-lagene", svarer Pallesen. "Enkelte kunne måske ønske, at processen var kørt anderledes. Hvis en eller to personer ikke mener, at de er hørt, så er det altså ikke ledelsens skyld, at folk ikke kommer ud af hullerne. Personligt kan jeg jo ikke taler med alle, men jeg tror, at jeg taler med flere end de fleste rektorer ..."

Kritikken lyder også, at debat har været erstattet af envejs-kommunikation. Ledelsens strategiplan blev meldt ud ved orienteringsmøder *efter*, at den var gået igennem bestyrelsen.

"Strategiplanen er omfattende kommunikeret – ikke blot skriftligt, men også mundtligt blandt andet ved møder på alle institutter. Her er der også blevet debatteret. Men en strategi er helt klart bestyrelsens overordnede ansvar. Jeg tror det er vigtigt, at holde sig for øje, at det er blevet respekteret en vis arbejdsdeling, hvor bestyrelsen har det overordnede ansvar og aldrig går ned i (institut-) detaljerne. Visse forskere var jo bekymrede for, at ledelsen – herunder bestyrelsen – ville blande sig i alle detaljer. Det er ikke sket, og så kan man ikke samtidig kritisere, at ledelsen påtager sig de opgaver, den faktisk har".

Medarbejderindflydelse på nye vedtægter?

DTU skal have nye vedtægter. Hvilken procedure vil man bruge her: I hvor høj grad spørges de menige for institutledere og bestyrelsen beslutter sig?

"Det tager bestyrelsen stilling til ved næste bestyrelsesmøde".

Som en vigtig del af de nye vedtægter skal der oprettes akademiske råd. *Hvordan skal de menige vip'ere hertil udpeges eller vælges, hvor mange skal der være og skal de ledelsesudpegede institutledere også være medlemmer af de akademiske råd?*

"Det har jeg ikke tænkt over ...", slutter Pallesen.

Styring af universitetsbestyrelser

Videnskabsminister Sander har nedsat et udvalg, som skal komme med anbefalinger til de kommende universitetsbestyrelser med eksternt flertal. Selv om ministeren udtrykkeligt fremhæver, at udvalget ikke skal komme med egentlige regler, så fremgår af udvalgets kommissorium, at udvalget især skal arbejde med at instrumentalisere universiteterne mod det private erhvervsliv, herunder komme med gode råd til styring ved hjælp af strategiplaner og udviklingskontrakter samt med råd til "metoder til opstilling af strategiske og operationelle mål og opfølgning".

Formand for udvalget bliver Falck-chef Lars Nørby Johansen, som også var formand for Nørbyudvalget, der i slutningen af 1990'erne gav anbefalinger for god selskabsledelse i private selskaber.

Nørby-udvalget anbefalede bl.a. at bestyrelser må sammensættes, så de er "uafhængige af særinteresser" samt at de enkelte bestyrelsesmedlemmer skal have "den relevante og fornødne viden og professionelle erfaring i forhold til selskabets behov". Et sådant kriterium gælder (jf. loven) imidlertid ikke for sammensætningen af universitetsbestyrelser, hvor den samlede bestyrelse skal have brede kompetencer, men hvor det enkelte medlem ikke behøver at vide noget om universiteter eller forskning. Her må der gerne sidde personer, som blot har kendskab til økonomi og forvaltning eller har erfaring fra den private sektor.

jø

SDUs eksterne udpeget

Syddansk Universitets konsistorium har udpeget de fem udefra kommende bestyrelsesmedlemmer. De er hentet fra erhvervslivet, kulturlivet og den offentlige administration.

De fem er:

- **Chefredaktør Mette Bock**, *Jydske Vestkysten*
- **Adm. direktør Johannes Due**, *Sygesikringen Danmark*
- **Strategidir. Bent Kristensen**, *Mærsk Data*
- **Direktør Karsten Ohrt**, *Brandts Klædefabrik*
- **Statsamtmand Ninna Würtzen**, *Fyn*,

Den 22.-24. september vælger studerende og ansatte deres repræsentanter.

jø

Opfordring: STEM på *din* vip'er

- til universitetsbestyrelserne, når der er valg i de kommende måneder

På Syddansk Universitet, Aalborg Universitet, Handelshøjskolen i København og i Århus, KVL, Farmaceut-universitetet og IT-universitetet skal det videnskabelige personale vælge deres ene eller to repræsentanter til bestyrelserne i efteråret. Nogle steder skal vip'erne man vælge en repræsentant, andre steder to.

På Syddansk Universitet har nogle vip'ere lagt en strategi:

"Det er utrolig vigtigt, hvem der kommer til at sidde i disse bestyrelser. Ikke fordi vi gør os illusioner om at få stor indflydelse. Men den rigtige vip'er, der kender sin institution nedefra, kan forklare de udefra kommende, hvordan universitetet fungerer. Han eller hun kan stille de rigtige spørgsmål til økonomi og strategiplaner. Og han eller hun kan ikke mindst bidrage til et højt informationsniveau, så det menige personale ved, hvad der sker", siger **tillidsmand Jørgen Christian Bang** fra Syddansk Universitet. "Med et udefra kommende flertal i bestyrelsen

er der brug for en intern stemme. Vi har derfor opstillet en kandidat, som har indgående kendskab til hele institutionen fra sit virke som tillidsmand. Han er ikke opstillet for at agere som tillidsmand i bestyrelsen, men simpelthen fordi han kender institutionen indefra fra samarbejdsudvalg og institutionens organer. Han vil derfor suverænt være den bedste til at repræsentere det videnskabelige personale".

De våde og de tørre

På SDU er der kun blevet plads til en enkelt vip'er i 9-personers bestyrelsen, men på andre institutioner er der plads til flere i 11-13-personers bestyrelser. Det er på store flerfakultære institutioner, og her arbejder det videnskabelige personale på at få indvalgt vip'ere, der repræsenterer forskellige fagområder, fx både de "våde og de tørre områder", naturvidenskaberne og samfundsvidenskab/humaniora.

Vip'er med bagland og informationspligt

På DPU har man allerede i flere år haft medarbejdervalgte repræsentanter i bestyrelsen (se interviews side 12-13). DPUs vip-repræsentant **Niels Rosendal Jensen** fortæller, at vip-repræsentanten skal kunne spille *Spørge-Jørgen*, for ledelsen har stor magt til at styre beslutningsprocessen og -procedure, budget- og strategiplæg m.m. Rosendal har derfor personlige baggrundsgrupper, som han kan spørge og bede om råd i sager: "For det er altså ikke alt, man forstår i et budget..."

Han har ligeledes gjort det til en regel at informere sit bagland om bestyrelsens arbejde og beslutninger: "Jeg har en informationspligt. Der bør herske så stor åbenhed som muligt om bestyrelsens arbejde som muligt. Men selvfølgelig har jeg oplevet enkelte sager, hvor bestyrelsesformanden har pålagt bestyrelsen tavshedspligt, og den gjaldt jo også mig..."

jø

KVL: Formand uden forskning

Bestyrelsesformanden har hverken kendskab til forskning eller til jordbrug eller til husdyr, men han har forstand på økonomi og management

Som det første af landets 12 universiteter fik Landbohøjskolen allerede i juni godkendt sammensætningen af en ny bestyrelse med eksternt flertal. Bestyrelsesformand blev fhv. direktør **Erik Bonnerup**, cand.scient, der dog ikke har brugt sin naturvidenskabelige baggrund siden 1973 og heller ikke haft relationer til forskningsverdenen. Han har en "djøf-profil" som -departementschef i Finansministeriet (1977-83), som direktør i Politikens Hus samt som direktør i forskellige forsikringsselskaber. Han er nu pensioneret, men aktiv i flere selskabsbestyrelser samt formand for flere udvalg og råd.

Det var ikke noget krav ved sammensætningen af bestyrelsen, at hvert enkelt medlem havde kendskab til forskning eller Landbohøjskolen, forklarer **prof. Jan K. Schjørring**.

"Erik Bonnerup har nok mere erfaring med økonomi, forvaltning og management-siden end med forskning. Men det harmonerer fint med, at vi ved sammensætningen af bestyrelsen har vægtet at denne samlet set skal besidde nogle kompetencer. Bestyrelsesformanden må gerne være kyndig på det økonomiske, for formanden skal fx disponere over fast ejendom sammen med et medlem af bestyrelsen, jf. loven", forklarer han.

Bestyrelsesformanden behøver ikke være særligt forskningskyndig, fordi det forventes at forskningsaspektet vil blive repræsenteret i lavere ledelsesfora, fx hos akademisk råd eller hos institutlederne. Bestyrelsesformanden skal ikke diskutere de enkelte forskningsemner, det skal den enkelte forsker i samspil med

Personlige egenskaber vigtige

Og Skjørring er ikke bange for, at en bestyrelsesformand mere vil lade sig lede af økonomiske hensyn end af faglige prioriteringer eller af strategier, der er relevante for mejerierne og landbruget?

"Det kunne da være en fare, men mit kendskab til Bonnerup fortæller store kvaliteter og enorm erfaring; at han har fornemmelse for forskningens særlige

"Bestyrelsens medlemmer skal tilsammen bidrage til at fremme universitetets strategiske virke med deres erfaring og indsigt i uddannelse, forskning, videnformidling og videnudveksling"

(Dandyloven §12 stk. 4)

væsen og for innovation. Jeg tror, at netop han fint vil kunne afstemme strategier og de økonomiske muligheder i en helhedsvurdering..."

Skjørring medgiver, at bestyrelsesformandens personlige egenskaber er meget vigtige, og at det kan være fatalt at få den forkerte:

"Men så skal det da være et grueligt galt valg af formand, man foretager, for i statuten er der ikke lagt op til detaljstyring, men til at forskningsniveauerne skal have en betydelig indflydelse på den konkrete forskning og forskningsstrategi..."

Kun en VIP'er i bestyrelsen

Skjørring har ledet udvælgelsesprocessen i Konsistorium, idet såvel Rektor som universitetsdirektøren var inhabile (idet de jo senere (muligvis) skal gen-udpeges af den samme bestyrelse).

Bestyrelsen er snævert sammensat med minimumsantallet 9, herunder (de lovkrævede) 2 studerende, hvilket kun har givet plads til en vip'er. Skjørring er foreløbig det videnskabelige personales repræsentant i bestyrelsen indtil 1. januar, hvor der skal være afholdt nyvalg til bestyrelsen.

jø

Køreplan for universiteternes

Hvornår bestyrelser, hvornår valg af vip-repræsentanter og hvornår skal vedtægten fastlægges?

Der er stor forskel på, hvornår de nye bestyrelser tiltræder på de enkelte universiteter. KVL har allerede fået deres første bestyrelse. På Syddansk Universitet er de eksterne udpeget, og de interne skal vælges her i september. Også på Farmaceutuniversitetet, IT-universitetet, Handelshøjskolen i København er der valg i september.

Og i Ålborg og på Handelshøjskolen i Århus sker det senere på efteråret. Måske sker det også i efteråret på Aarhus Universitet.

Derimod har andre ikke så travlt. På Københavns Universitet og på RUC venter man til efter årsskiftet.

Når bestyrelsen er udpeget på de enkelte universiteter kan arbejdet med **universitetets vedtægt** begynde. Her er det interessante ikke mindst, hvilken rolle **de akademiske råd** skal spille? Hvor mange skal der være, hvor store skal de være, hvordan repræsenteres det videnskabelige personale og ikke mindst: Hvilke kompetencer skal rådet have?

	Bestyrelse: Hvornår? (Ifølge loven senest 1. jan. 2005)	Bestyrelse: Hvor stor?
Københavns Univ.	1. januar 2005	11 personer.
Aarhus Univ.	I bedste fald 1. januar 2004	Forslag: 11 personer
Syddansk Univ.	1. oktober 2003 (eksterne medlemmer udpeges af Kons. 27. august)	9 personer
RUC	I bedste fald september 2004 (Forslag indkaldes i efteråret 2003 til nomineringsudvalg)	Afgøres i Konsistorium i februar 2004
Ålborg Univ.	1. febr. 2004 (24. september 2003 Konsistorie-møde m. forslag til eksterne)	11 personer.
Handelshøjskolen i København	Udpeges 1. oktober 2003. (De eksterne medlemmer er indstillet af Konsistorium)	13 personer
Handelshøjskolen i Århus	Konsistorium og styrelsesråd tager stilling 17. september	11. personer
Landbohøjskolen (KVL)	Bestyrelse er udpeget	9 personer
Farmaceut-universitetet	Konsistorium tager stilling til eksterne 24. september.	11 personer.
IT-universitet	1. oktober 2003 indstilling om eksterne medlemmer v. søgekomite	9 personer.
DTU	Senest september 2004. (Der foregår forhandlinger m. ministeriet).	9 personer. (Den nuværende 7-personers skal udvides).
DPU	Januar 2004. (Nuværende bestyrelse indstiller næste bestyrelse)	11 personer.

bestyrelser

Bestyrelsesformand: Udpegning og profil?	Bestyrelse: VIP-repræsentation og valg?	Tidsplan for vedtægt? (Ifølge loven: Senest ind- sendt til ministeren d. 1. maj 2005)	Rektor: Udpegning og til- trædelse?
Bestyrelsen konstituerer sig selv.	2 VIP-repræsentanter. Valg efterår 2004.	Forarbejde i 2004. Godkendes forår 2005.	Forår 2005. Tiltrædelse sommer 2005.
Bestyrelsen konstituerer sig selv.	2 VIP-repræsentanter. I bedste fald i efteråret 2003.	I bedste fald godkendt sommer 2004.	I bedste fald efteråret 2004. (Nuv. Rektors valgperiode udløber 31.6 2006)
Bestyrelsen konstituerer sig selv.	1 VIP-repræsentant (valg 22-24. sept. 2003)	I bedste fald efteråret 2003	Bestyrelsesbeslutning. (Nuv. Rektors valgperiode udløber 1.1 2006)
Bestyrelsen konstituerer sig selv.	Der udskrives valg i februar 2004; valg afsluttes i forsommeren.	1. maj 2005 seneste frist for indsendelse.	Senest 1. januar 2006
Bestyrelsen konstituerer sig selv.	2 VIP-repræsentanter. (Valg afsluttet i begyndelsen af december 2003)	I bedste fald sommeren 2004	Foråret 2004
Bestyrelsen konstituerer sig selv.	3 VIP-repræsentanter. (Valg afholdes i slutningen af september)	I bedste fald i december 2003.	Sandsynligvis i foråret 2004.
Bestyrelsen konstituerer sig selv.	2 VIP-repræsentanter. (Valg udskrives i september og afvikles i oktober 2003)	Foråret 2004	I bedste fald pr. sommeren 2004
Bestyrelsen konstituerede sig selv.	1 VIP-repræsentant. Udpeget ved fredsvalg. Nyvalg inden 1. jan. 2004.	Vedtægt er indsendt til godkendelse. Forventes godkendt i august.	Er opslået med tiltrædelse 1. oktober 2003 – 1. jan. 2004.
Konsistorium konstituerer sig selv.	2 VIP-repræsentanter. (Valg 22. september)	Foråret 2004	Op til bestyrelsen.
Planen: Den midlertidige fmd. fortsætter.	1 VIP-repræsentant. (Valg i begyndelsen af september 2003)	Indsendes til godkendelse pr. 1. maj 2004.	Tidligst efteråret 2004
Uvist. (Ny-konstituering afhænger af forhandling m. ministeriet)	1 VIP-repræsentant. (Nyvalg september 2004).	Revision af vedtægter indsendes til godkendelse i foråret 2003.	Op til bestyrelsen. (nuværende rektors ansættelse udløber oktober 2007)
Bestyrelsen konstituerer sig selv.	2 VIP-repræsentanter. (Valg i efteråret 2003).	Revision af vedtægter i efteråret 2003.	Opslag forår 2005 (nuv. Rektors ansættelse udløber 1. juli 2005)

DPU: Skjulte interessekampe ...

Niels Rosendal Jensen er det videnskabelige personales repræsentant på DPU. Og det er hans erfaring, at et godt bestyrelsesmedlem skal vide noget om økonomi og kunne stille kritiske spørgsmål til en ledelse, der har stor magt

Lektor Niels Rosendal Jensen

”Det kræver engagement at være medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem. Og så skal man vide noget om økonomi eller have nogle nærtstående kolleger, som gør. Og så skal man kunne spille *Spørge-Jørgen*, så man kan stille de rigtige spørgsmål, for det ikke alt, man forstår i et budget ...”

Niels Rosendal Jensen er eneste viprepræsentant i Danmarks Pædagogiske Universitets bestyrelse.

”Man skal være opsøgende og spørgende, og kritisk. Det betyder ikke, at man skal skyde med spredehagl på alt. Man skal vælge sine sager med omhu. Og i sager, som betyder noget – fra mit synspunkt handler det jo også om arbejdspladser – skal man appellere til bestyrelsen. Hvis jeg rejser et fagligt begrundet spørgsmål, så lyttes der. De respekterer, at jeg kender til institutionens faglighed. I den forstand er det vigtigt at kende noget til uddannelsessiden – *STÅ-produktion* og taksametre er noget, som bestyrelsen respekterer ...”

Den nye *”Dandylov”* – som DPU har fået en forsmag på – er ekstremt hierarkisk opbygget med stor magt til rektor og bestyrelsesformanden. Rosendal har oplevet at blive underkendt:

”Nok lytter bestyrelsen, men der har da været et par gange, hvor jeg har været i mindretal. Det handler ofte om, at økonomien sætter nogle bastante rammer. Men andre gange kan jeg opleve, at jeg ikke får svar på mine spørgsmål – og så er dilemmaet, om jeg skal lege visnepolitik og stemme imod, eller om jeg for

husfredens skyld skal acceptere flertallets magt ...”

Økonomien dominerer

Økonomiens rolle er det, som har overrasket ham mest:

”Der er en utrolig optagethed af økonomi, meget mindre om universitetets profil eller faglige udviklingsretning, som jeg jo egentlig synes er det vigtigste”.

DPU er prøveklud for en slags deregulering eller markedsføring af master- og kandidatuddannelserne. ”Politikerne ønsker, at DPU selv skal tjene penge, fx ved at sælge ydelser til CVU’erne. De økonomiske rammer er ekstremt snævre, men vi skal ud og lade som om der er et marked at konkurrere på. Men den pædagogiske sektor er i nogen grad et skinmarked ...”

I den nye universitetslov skal bestyrelsen til at udarbejde ”strategiske planer”. Det er dog ikke Rosendals erfaring, at dette indebærer detailplanlægning eller –styring af forskningen:

”Bestyrelsen diskuterer generelt og langsigtet. Men det ender ofte op i købmandsregning: Er det nu økonomisk forsvarligt? Der er antydning af styring i det, når den faglige indstilling er, at der bør oprettes 20 nye masteruddannelser, og bestyrelsesmedlemmer så bemærker, om det ikke er nok med 5 ud fra en økonomisk rentabilitetsovervejelse eller ud fra aftagerinteresser. Min generelle bekymring er, at det lukker sig om det sikre, mens forsøg på at bringe sig på forkant eller at gøre det lidt frække, kommer langt ned i prioriteringsrækken”.

Faglig fornyelse er ekstremt kostbar, konstaterer han:

”Det er hykleri, når man lader som om de ikke er interessekampe...”

”Økonomien sætter store begrænsninger. Stå-tallet udløser taxameterbevillinger. Desuden forventes det, at vi skaber ekstern finansiering, men her støder vi hovedet mod et lavt loft, for der er ikke de midler, som man forestillede sig. Og forskningsrådsbevillingerne er formindskede. Tilbage står, at vi må støtte os på projektbevillinger og bestillingsarbejde. Det bliver sektorforsknings-lignende. Men man kvalificerer ikke fagligheden gennem en masse småprojekter, men gennem grundforskning ...”

Interessekampe

Der er ingen grund til at lægge skjul på,

at der udspiller sig skjulte interessekampe i universitetsbestyrelser:

”Det er hykleri, når man lader som om de ikke er der. Jeg tror mere på, at man åbent erkender modsætninger og at man repræsenterer bestemte interesser. Jeg repræsenterer således det videnskabelige personale og for mig handler det om arbejdspladser. Jeg mener derfor også, at det er udtryk for hykleri, når loven taler om, at bestyrelsesmedlemmer udnævnes i deres ’personlige egenskaber’, når de har en bestemt interesse-bagland bag sig”.

Rosendal har gjort en dyd ud af at melde åbent ud: ”Jeg diskuterer strategi med mit bagland og jeg melder tilbage på, hvad der foregår. Ellers kan jeg ikke udfylde mit ’mandat’ ...”

Han har en baggrundsgruppe, som han konfererer med og som han orienterer om bestyrelsens møder (enkelte sager har dog været omfattet af tavshedspligt, men så har han søgt officiel aktindsigt). Der er også et udmærket samarbejde med tap- og studenter-grupperne.

”Og ja, det er muligt at få indsigt og indflydelse. Det fungerer gennem dialog. Nogle gange er jeg blevet underkendt. Men der har ikke vist sig så store modsætninger i bestyrelsen, at det har været nødvendigt at køre konfrontationspolitik”.

De eksterne rolle

De medarbejdervalgte bruger tid på at undersøge og stille spørgsmål til de vurderinger og forslag, som rektor og bestyrelsesformanden fremlægger. Det gør de eksterne medlemmer ikke:

”Misforstå mig ikke. De eksterne medlemmer er absolut kompetente personer inden for deres fagområder og jeg vil ikke forklejne deres indsats. Men deres engagement fra sag til sag hænger klart sammen med, hvad de ved og hvad deres interesser er. Det hænger helt klart sammen med deres egen institutions interesser, fx seminarierne. Når deres interesser udfordres, så er de på banen. I andre sager er de passive, og hvis man ikke stiller spørgsmål, så er er man i lommen på ledelsen - rektor og bestyrelsesformanden ...”

Rosendal nikker genkendende til Margrethe Vestagers beskrivelse af den snævre rekrutteringsbasis for de eksterne bestyrelsesmedlemmer som *”fætter-kusine-bryllupper”*:

”Det er vanskeligt at få travle personer engageret i noget, der ligger udenfor deres direkte kompetencer, hvis indsatsen ikke honoreres tilsvarende ...”

DTU: Samarbejde og dialogens kunst

- i bestyrelsesarbejdet, lyder erfaringen fra DTU-forskernes repræsentant, Dan Rosbjerg

”Jeg mener nok, at jeg har gjort en forskel. Jeg kan ikke lige her erindre, at jeg af egen drift har rejst en konkrete sager, men tror bestemt, at min argumentation har påvirket udfaldet af nogle sager.

Men jeg er også blevet underkendt, fx da DTUs bestyrelse skulle afgive bemærkninger til lovforslaget om den nye universitetslov. Eller da man diskuterede oprettelse af den strategiske pulje, hvor bestyrelsen ønskede en større pulje, end jeg fandt, der var baggrund for”

Docent Dan Rosbjerg har siddet indvalgt som det videnskabelige personales repræsentant i DTUs bestyrelse de sidste tre år og derfor - på godt og ondt - har oplevet de nye bestyrelser med eksternt flertal og en rektor med store magtbeføjelser. På DTU har der således været en del fyringer i de senere år.

Ikke modsætning mellem A- og B-side

Rosbjerg oplever ikke, at der udspiller sig kontante interessekampe i bestyrelsen, fx mellem arbejdsgiverinteresser på den ene side og de ansatte på den anden.

”Nej, jeg oplever ikke, at der har været så direkte interesse modsætninger. I bestyrelsen bedømmes vi på vores personlige egenskaber. Der er ikke en a- og en b-side. Bestyrelsesarbejdet er konsensuspræget, og jeg oplever ikke, at jeg i hver sag skal tilbage blandt vip-personalet for at have godkendt mit mandat. Det er klart, at jeg ser det som min opgave at varetage det videnskabelige personales interesser, men også at jeg har vide rammer til at udøve et skøn.

Der skal da tages nogle barske beslutninger engang imellem, for det handler jo også om arbejdspladser, hvor man kunne fristes til at tage et kortsigtet synspunkt, som ville afværge problemer nu, men som ville give store problemer senere. Bestyrelsen tager sig primært af det langsigtede og overordnede.”

Beslutter ikke personale reduktioner

Rosbjerg opfatter ikke bestyrelsesarbejdet som præget af interesse-konflikter, men han oplever dog, at de eksterne følger deres interesser:

”De er da præget af deres bagland og deres erfaringsgrundlag, fx fra det private erhvervsliv. Nogle af de eksterne har en tendens til at tænke personale, som man gør i store firmaer. Det kommer tydeligt frem. Men derfor er det også nødvendigt, at jeg sidder der og kan fortælle dem, hvordan DTU, forskning og undervisning opleves indefra”.

Men når de eksterne kan forfølge deres interesser, så kan vip-repræsentanten vel også være talerør for de ansattes interesser?

”Man skal ikke stille modsætningerne mere skarpt op end nødvendigt: Vi sidder jo ikke direkte og vedtager personale-reduktioner i bestyrelsen. Vi ser overordnet på strategi og budget. Jeg har ikke oplevet bestyrelsesarbejdet som et alvorligt personligt dilemma”, siger Rosbjerg.

”Bestyrelsesarbejdet er samarbejds og dialogens kunst”, siger Rosbjerg og giver dette råd til vip’erne på andre institutioner: ”Vælg en type, der er indstillet på at søge indflydelse gennem saglig argumentation, og som på en venlig og urban måde giver klart udtryk for sine holdninger. Jeg tror ikke, at man skal vælge nogen, der som arbejdsform tilstræber konflikter og konfrontationer”.

Rektormagt med grænser

Bestyrelsens arbejdsform ligner andre bestyrelser, hvor rektor og bestyrelsesformanden lægger beslutningsforslag frem, siger Rosbjerg.

Det give vel rektor Palleesen og bestyrelsesformanden meget stor magt?

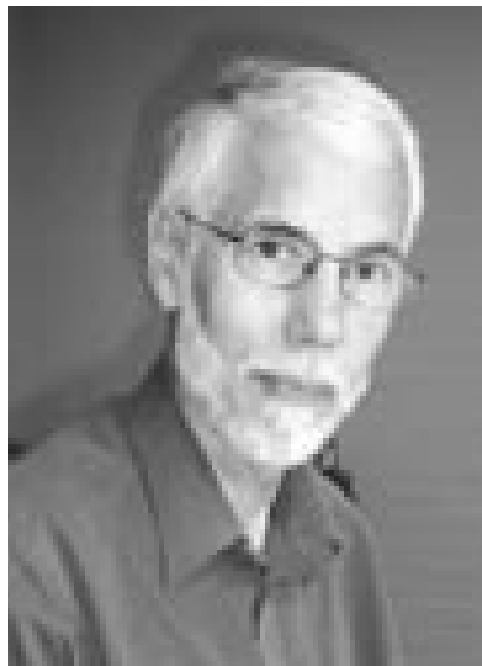
”Spørgsmålet lyder næsten som om, det er magtmisbrug! Men Rektor og bestyrelsesformand har vel den magt, som loven tilsigter. Og de har valgt en arbejdsform, som er gængs i bestyrelsesledede organisationer, og som understøtter ledelsens og bestyrelsesformandens centrale rolle. Men ledelsen kan jo kun udnytte den magt, hvis bestyrelsen giver tilslutning til linien”.

Nogle har påstået, at strategiplanen er kørt igennem af rektor uden at have været igennem en faglig vurdering, men det er Rosbjerg ikke helt enig i: ”Strategiplanen blev diskuteret grundigt igennem ved at møde i bestyrelsen, planen var igennem en række høringer på DTU, men det overrasker mig lidt, når nogle påstår, at den ikke har været til behandling i konsistorium”.

”Der er ikke en a- og en b-side. Bestyrelsesarbejdet er konsensuspræget...”

Problem på institut-niveauet

”Overgangen fra den gamle personalenormering til mål- og rammestyrt på de enkelte institutter har indebåret en række fordele, men det er klart, at der ikke længere er den samme beskyttelse af den enkelte medarbejder. Bestyrelsen kan ikke lave konsekvensberegninger på de

Docent Dan Rosbjerg

enkelte institutter”.

Nogle områder på DTU har oplevet store omvæltninger og en del forskere er fyret i kølvandet på ledelsens strategier. Det er på de institutniveauet, at Rosbjerg oplever DTU-strukturens største problem: ”Personalets medindflydelse på institutniveau er stærkt reduceret, og at det i praksis har medført, at nogle institutledere er gået mere drastisk frem, end det var nødvendigt”.

Stigende krav til forskerne

Er det økonomien eller de faglige overvejelser, som er afgørende for bestyrelsens beslutninger?

”Bestyrelsen er enige om - som fælles målsætning - at DTU skal være et førende teknisk universitet, og at vi får vendt situationen, så vi får en højere studenterøgning, og så innovationen fremmes. Jeg føler ikke, at den øgede vægt på innovation har været på bekostning af de faglige målsætninger.”

Han er ikke enig i påstande om, at der er sket en traditionalisering af ingeniørfagligheden og en stigende fokus mod indtjening og anvendelsesorientering:

”Der er stigende krav til den enkeltes forskning; man skal dokumentere publikationer og evne til at tiltrække eksterne forskningsmidler. Men jeg oplever ikke - og sådan er det heller ikke udtalt - at der er noget krav til den enkelte medarbejder om at gå fra grundforskning til anvendelsesorientering”.

Jo

AC: Ingen talte lærernes sag

Arbejdsgiverne i DI og Dansk Handel og Service blev interviewet som led i OECD-evaluering af universiteterne. Men universitetslærerne blev ikke hørt. Både ministeriet og AC fralægger sig ansvaret ...

AC-formand Svend M. Christensen og AC-direktør Martin Teilmann omkransede videnskabsminister Sander ved konference d. 28. august. Talte de mon universitetslærernes interesser eller afbalancerede de akademiker-interesser ...

Lige før årsskiftet vil OECD barsle med en evaluering af det danske universitetssystem. Derfor var et ekspertpanel på en ugelang og bred besøgstur på 23 universiteter og interesseorganisationer. Man mødte blandt andet arbejdsgiverne i *Dansk Industri* og i *Dansk Handel og Service*. Også de studerende (*DSF*) fik lov at ytre sig. Men universitetslærerorganisationerne stod ikke på mødelisten ...

Ingen vil dog tage ansvaret for denne skævvridning. Videnskabsministeriet og AC henviser gensidigt til hinanden.

Ministeriet: AC repræsenterede

I AC fortæller chefkonsulent Birgit Bangskjær, at AC faktisk i det forberedende arbejde anbefalede Videnskabsministeriet, at universitetslærerorganisationerne burde indgå i besøgsrunden.

”AC skal balancere både aftagerinteresser og de ansattes iblandt ACs medlemsorganisationer. Så derfor syntes vi, at det var mest rigtigt, hvis universitetslærerne blev særskilt repræsenteret direkte i besøgsrunden”, forklarer hun.

Videnskabsministeriet – som har bestilt evalueringen - skruede mødepro-

grammet sammen. Her forklarer man, at OECDs praksis er at tale med forskellige interessegrupper. Men i ministeriet husker man ikke ACs anbefaling.

”Det er rigtigt, at universitetslærerne har ikke været direkte indføjet i OECD-arbejdsgruppens møderække. I realiteten var det jo nok sådan, at det var AC, som repræsenterede universitetslærerne ...”, fortæller kst. direktør Rene Bugge Bertram fra Videnskabsministeriet.

AC: Vi skal afbalancere akademikerinteresser

Af AC-sekretariatets afrapportering fra mødet med AC fremgår ikke, at AC har lagt særlig vægt på at fortælle om universitetslæreres arbejdsvilkår eller løn, og der står heller ikke noget særligt om sikringen af den akademiske (forsknings-) frihed.

”Det er da ikke rigtigt”, forklarer ACs chefkonsulent. ”AC advarede mod at underminere den frie forskning, pga. kommercialisering (side 2) og AC advarede mod at de forringede økonomiske vilkår ikke sikrer forhold, som tiltrækker de bedste forskningstalenter (side 7). Men det er da rigtigt, at papiret som et hele

balancerer akademikerens almene samfundsmæssige interesser og så universitetsinteresser – og derfor havde det som sagt været mere rigtigt, om universitetslærerne havde været direkte repræsenteret”.

Men det indgik ikke i overvejelserne, at lade universitetslærerne indgå i ACs delegation?

”Nej det var alene ACs sekretariat, som skulle repræsentere ...”

OECD: Ide-tank

OECD historiske rolle er at komme med ”ide-indspil”, der går ud på at indsamle, behandle og sprede data, viden og ideer til medlemsstaterne. I den forstand producerer den – liberale - adfærdregulerende råd og konventioner, idet dens rapporter bliver refereret som ”den internationalt anerkendte tænketanke OECD”. I den forstand er det ikke uvæsentligt, hvem OECD taler med, før de pejler sig ind på deres dagsordener og ideer.

Rapporten er planlagt til at komme i november.

jo

Bent Jensen-sagen for Ombudsmanden

Videnskabsministeriet siger, at SDU ikke behøvede at begrunde afvisning af klage, for man havde slet ikke behovet at behandle klagen! Ren forvaltningskunst, siger klageren Jens Liljegren

Syddansk Universitets afvisning af klagen over professor Bent Jensen for illoyal kollegial optræden ender nu hos Ombudsmanden. Klageren – Jens Liljegren – mente at SDU's praksisudvalgs behandling af klagen manglede begrundelser i henhold til forvaltningslovens krav. Det bad han Videnskabsministeriet om at få rettet. Men ministeriet glider af i sagen:

”Min klage er afvist ved, at ministeriet kun forholder sig til udvalgte dele af klagen, men ikke til det centrale spørgsmål om mine krav på at få begrundelser. Ministeriets besvarelse er et stykke *forvaltningskunst*, for ministeriet drejer mine konkrete klagepunkter: Der tages ikke stilling til substansen i min klage. Ministeriets jurister tager stilling til nogle forhold, som jeg ikke har klaget over, mens de ikke forholder sig til det, som jeg faktisk klagede over”, siger Liljegren.

”Ja, ministeriets afvisning er partisk, ikke bare fordi ministeriet ikke forholder sig til substansen i klagen, men fordi ministeriet af egen drift prøver at skrue den begrundelse sammen, som SDU ikke har givet. Det bliver helt absurd, når ministeriet fx fastslår, at min afhandling med kritik af Bent Jensen ikke kan karakteriseres som ’et videnskabeligt arbejde’, og derfor ikke er omfattet af etik-regelsættet, og at SDU derfor havde kunnet afvise at behandle klagen”.

”Min klage er afvist ved, at ministeriet kun forholder sig til udvalgte dele af klagen, men ikke til det centrale spørgsmål om mine krav på at få begrundelser. Ministeriets besvarelse er et stykke *forvaltningskunst*, for ministeriet drejer mine konkrete klagepunkter: Der tages ikke stilling til substansen i min klage. Ministeriets jurister tager stilling til nogle forhold, som jeg ikke har klaget over, mens de ikke forholder sig til det, som jeg faktisk klagede over”, siger Liljegren.

SDU afviste uden begrundelse

Liljegren klagede til Syddansk Universitet over, at historie professor Bent Jensen havde udvist ”illoyal kollegial adfærd” ved i en underhåndsbedømmelse at have bidraget til at miskreditere Liljegrens speciale.

Klagen blev afvist af SDUs klageudvalg uden at afgørelsen blev begrundet, selv om det af klageudvalgets egne regler fremgår, at der skal gives ”en begrundet stillingtagen til sagen”.

Begrundelsen lød: ”Udvalget finder ikke, at BJ ved i en skrivelse, der konkret kommenterer JLS speciale, udviser illoyal kollegial adfærd, hverken når henses til den konkrete form eller til det konkrete indhold”.

Denne begrundelse fandt Liljegren utilstrækkelig i forhold til forvaltningslovens krav. Liljegren klagede tilmed over, at SDU kalder tvisten ”en uenighed om et fagligt spørgsmål”, men ikke tog konsekvensen, og lod tvisten underkaste en faghistorisk vurdering.

Ministeriet svarede ved at afvise klagen.

Ministeriet: SDU havde slet ikke behovet at behandle klagen ...

Liljegren kalder ministeriets anerkendelse for ”forvaltningskunst” og ”juristeri”, idet ministeriet balancerer sagen ud i en ny gråzone. Syddansk Universitet havde nemlig accepteret såvel professorens som Liljegrens speciale som videnskabelige værker – som er omfattet af uredelighedsbegrebet. Men ministeriet fremlægger samtidig en helt ny præmis, når man siger, at SDU kunne have afvist at behandle klagen, idet ”... det ikke er åbenbart, at prof. Bent Jensens kritisk af dit speciale er omfattet af regelsættet om God Videnskabelig Praksis. Vi finder derfor ikke, at det ville have været kritisabelt, hvis Syddansk Universitet havde afvist at behandle din klage med den begrundelse, at hverken dit speciale eller professor Bent Jensens kritik af specialet

Liljegren klagede over Bent Jensen og nu også over Syddansk Universitet ...

var omfattet af regelsættet om God Videnskabelig Praksis...”

Ministeriet ræsonnerer derfor, at SDU slet ikke har været forpligtet til at behandle klagen. Men at SDU i øvrigt har behandlet klagen i overensstemmelse med gældende regler ...

Ministeriet afvisning af Bent Jensens og Liljegrens skrifter som ikke-videnskabelige står i modsætning til de definitioner, som blev afgivet af Forskningsstyrelsens arbejdsgruppe, som blev nedsat efter Lomborg-sagen. Arbejdsgruppen konstaterer, at ethvert skriftligt produkt fra en forskers hånd – ”uanset dets fremtrædelsesform” – skal kunne underkastes en prøvelse for uredelighed. (se FOFO 166 juni: ”Plagiater og forfalskning”).

jø

FORSKNINGSFRI SOMMERFERIE???

HK ville ikke definere det som ferie ...

Stikket bliver aldrig trukket hundrede procent ud, selvom Lars Erslev Andersen denne sommer har holdt ”hele” tre ugers ferie. To uger på Kos, hvor han, som han beskriver det, fik ”ro” til at læse korrektur på en bog og læse faglitteratur. Mobiltelefonen var slukket, men e-mailen blev dog tjekket jævnlige. Den sidste ferieuge blev brugt i sommerhuset i Nordsjælland, hvor der også blev læst korrektur og hvor mediekontakten blev begrænset til to optrædener i TV.

”Så HK ville måske nok ikke definere det som ferie,” siger Lars Erslev Andersen, idehistoriker, lektor på Center for Mellemløststudier på Syddansk Universitet. Han er en af landets førende Mellemløst- og terrorkspertter, og er derfor

en ofte benyttet mand i medierne. Der går sjældent to dage uden at en journalist ringer, og af og til går der hele dage med at tale med journalister og deltage i Nyheder og TV-avisser.

”Ellers har jeg siddet herinde på universitetet og svedt. Jeg arbejder altid om sommeren, fordi universitetet er stille og roligt. Så får jeg ro til bogprojekter og artikler,” siger Lars Erslev Andersen. Han starter 1. september på et forskningsstipendium på Danmarks Humanistiske Forskningscenter, hvor han skal skrive en ny bog om terrorismebegrebet i international politik. Som de fleste andre forskere læser han utrolig meget, men skønlitteratur er det stort set ikke blevet til i de sidste tre – fire år. Hvis der er tid

til overs bliver den brugt på cykelture med sønnen på syv.

”Mit liv står stort set på arbejde og familie, der bliver ikke meget tid til at se TV, se fodbold eller læse for sjov. Kontakten til medierne tager i perioder temmelig meget tid, og det går ofte fra fritiden, for de arbejdsmæssige forpligtelser og deadlines på universitetet skal jo indfries,” forklarer han.

Uden lidenskab

Niels Jørgen Cappelørn er direktør for Søren Kierkegaard natten og i weekenderne. Fritidsinteresser og ferieture har

Store Kannikestræde i det indre København, en eftermiddag i august: Vor Frue Kirkes klokker klemmer signalet til at de fleste mennesker kan gå hjem fra arbejde. Klokkeren er fem om eftermiddagen, og selv om arbejdsdagen for **Niels Jørgen Cappelørn** allerede har været længe, er den på en måde kun lige begyndt. I dagtimerne er han direktør for Søren Kierkegaard Forskningscenteret, hvor han administrerer, arrangerer seminarer, fundraiser, fungerer som udgiver og er vejleder for nogle af centerets forskere.

Og når dagen er ved at gå på hæld, og folk iler hjem til familie, venner og sport, går 58-årige Cappelørn en etage op fra Forskningscenteret til sin egen lejlighed. Og så starter han dagens anden karriere, som forsker. Efter TV-aviserne og middagsmaden kaster han sig igen over bøger, skrifter og skribentvirksomhed og bliver ved til klokken 2 om natten.

”Jeg har da pauser. Altså, jeg har pauser hver dag, jeg spiser frokost sammen med mine medarbejdere og om aftenen går jeg ud, køber ind, og laver mad, men så er det også sagt, altså. Langt de fleste dage kører den fra halv ti om morgenen til to om natten,” forklarer han, der taler distingveret og har et præcist sprog, som kommer af mange års træning i at formulere selv meget komplicerede sammenhænge på en klar måde.

Ingen hobbies

Teologien, filosofien, Søren Kierkegaard og Biblen har altid været en så totalt opslugende og fyldestgørende interesse for direktøren, at der aldrig har været behov for hverken at stifte familie eller have fritidsinteresser.

”Hobbies, det er noget der bruges til at fylde tiden op med, det er et ord, der slet ikke findes i mit liv. Jeg samler på bøger, og det gør jeg lidenskabeligt. Men det er jo bøger, der har relation til mit arbejde,”

smiler han, der er cand.theol., dr.h.c., og netop er blevet æresdoktor ved Det Teologiske Fakultet på Goethe Universitetet i Frankfurt.

Faktisk har alt hvad han beskæftiger sig med, relation til hans arbejde. Når han rejser, så er det altid i embedets medfør, aldrig som turist. Når han er til selskaber er det altid i kraft af hans arbejde, sjældent som privatperson. Og hvis han går i byen og spiser eller går i teatret, så er det som regel sammen med udenlandske kollegaer eller medarbejdere fra centeret og fordi der er noget at fejre. Ikke bare for pjat eller pjank.

”Vel ved jeg hvad TV-udsendelsen Big Brother er. Jeg ser det naturligvis, for hvordan skal jeg ellers vide hvad det er? Det er utrolig vigtigt for at vide hvor tiden bærer hen ...

Man må følge sin passion

Alt dette kunne jo godt pege på at Cappelørn er en knirkende tør videnskabsmand uden begejstring, men det er ikke tilfældet. Tværtimod er han så lidenskabeligt optaget af arbejdet med alle aspekter af Søren Kierkegaard, at der ganske enkelt ikke er noget, der kan hamle op med det.

”Det er svært at lade være, når mulighederne er der og man brænder for det. Jeg brænder efter den erkendelse; jeg kan ikke lade være, jeg *må*, det at have fået den erkendelse her, jamen hvad så med dét og dét, man må vide mere, få dybere indsigt, opdage mere. Jeg kan simpelthen ikke lade være. Og har man den lidenskab, så er der bare ikke noget at gøre. Man må følge den passion,” siger han, mens hans lægger sine hænder fladt og bestemt på bordet og med dem forsøger

at klargøre, at der på en måde aldrig har været noget valg.

”Jeg tror, du vil kunne finde det hos alle forskere med lidenskab. Uden lidenskab egentlig ingen forskning. Der skal en indre glød til, dét at man ikke kan lade være. Jeg tror ikke man kan nøjes med at forske mellem 9 og 16, sådan er forskning jo ikke. Det er altid ubevidst tilstede, er altid present. I fritiden eller i pauserne kommer der også idéer frem, netop fordi man ikke presser på. Jo hårdere man presser på, jo mere kan man blokere for fantasien, så der er brug for balancen,” mener han.

Kierkegaard var yt i 60erne

Cappelørn er vokset op i et strengt og pietetisk jysk miljø, kendt som *De Stærke Jyder*. Til trods for at pietistiske kredse ofte er antikulturelle og imod uddannelse, fordi det udgør en fare for den religiøse tro, så fik han ikke bare en studentereksamen, men også en universitetsuddannelse. Ambitionerne gik i retning af at blive psykiater, men den traditionelle lægevidenskab trak ikke, og så blev det teologi.

At komme til København fra et konservativt, jysk miljø var noget af en omvæltning og i bestræbelserne på at finde sin egen vej, blev Cappelørn optaget af Søren Kierkegaard. Bestemt ikke en populær filosof i 1960erne og 1970erne, hvor marxisme og kollektivet var i højsædet, frem for Kierkegaards tanker om individet, det personlige ansvar, friheden, det etiske og kristendommen.

”På det tidspunkt blev jeg tit hånet, for hvad ville jeg dog med ham,” siger han nu. Men forholdet mellem Kierkegaard og Cappelørn blev livslangt. Allerede i 1970erne udgav Cappelørn et trebindsværk, der var et indeks til Kierkegaards papirer, og selv om han fra 1980 til 1993 var generalsekretær for Det Danske

ingen forskning

Forskningscenteret i dagtimerne og forsker om aftenen, han slet ikke lyst til: Hobbyer anser han for at være spild af tid

Bibelselskab, så vedblev Kierkegaard at være den helt store passion.

Da Grundforskningsfonden i 1992 blev oprettet, så han sin chance, og søgte midler til at opbygge verdens stærkeste forskningscenter for Søren Kierkegaard. Han fik bevillingen, og nu er centeret blevet et internationalt knudepunkt for Kierkegaard forskning. Og Joakim Garff, som er en af stedets seniorforskere, har udgivet sin store biografi SAK. Søren Kierkegaard er igen taget til nåde og kommet på dagsordenen.

”Vel var det da utrolig mange penge at få, og jeg føler et meget tungt ansvar for at forvalte de offentlige midler på en ordentlig måde. Men jeg er også imponeret af og begejstret for at der ind imellem er nogle, der tror på en sag og erkender, at det ikke kan nytte at sidde og nørkle med småpenge, hvis noget skal bygges op og slå igennem,” forklarer han.

Tidsåndens individualitet og Kierkegaard

At der blev afsat så mange penge til centeret skyldtes i et vist omfang at Søren Kierkegaard fik en renaissance efter kommunismens kollaps i Sovjetunionen: Blikket begyndte at rette sig mod Kierkegaards tanker om individualitet, frihed, ansvar, etik og på subjektets udvikling.

”Der er en stigende interesse for etik, hvordan man skal forvalte naturen og verden. Ord som ’værdier’ bliver hele tiden brugt. Og så er der den religiøse opvågningen, som også er sket, der er en søgen, en interesse for kristendom, som slet ikke fandtes da jeg var ung, hvor man hverken kunne sige Gud eller Jesus. Og igen, Kierkegaard er ikke blot en litterær og filosofisk, men også en religiøs og kristelig tænker, så også dér har han noget at byde på,” siger Niels Jørgen Cappelørn begejstret.

Formidling uden hovski-snovski

Interessen for Kierkegaard gør også, at Cappelørn er meget optaget af at formidle og deltage i debatter. Kierkegaard forskning skal ikke kun være verdensfjern og teoretisk, den skal også bruges hver dag. Cappelørn holder foredrag, deltager i interviews, arrangerer seminarer, ikke kun blandt akademikere, men også for erhvervslivet om ledelsesetik og pædagogik. Han har sågar bidraget til udarbejdelsen af Forsvarets nye etiske og pædagogiske principper.

”Det er vigtigt, at der er den kontakt mellem forskerne og samfundet. Akademikere er opdraget til skepsis, kritik, til at se en sag fra mange sider og det har erhvervslivet brug for, selv om erhvervslederne af og til ikke vil høre, hvad jeg siger: Måske fordi det stiller dem overfor

en krise, et vendepunkt, de skal revurdere og det er besværligt, hvis man skal tænke så nøje over det,” siger Cappelørn. Men han elsker alligevel debatten og dialogen.

”Jeg forsker på grund af et engagement i tilværelsen, ikke for at sidde der hjemme og lave fodnoter for min egen fornøjelses skyld. Det kan ikke nytte at vi føler os for fine til at deltage i den slags. Nogle siger at det er overfladisk, ja tak, men det bliver da kun ved med at være overfladisk, hvis vi ikke blander os. Vi får offentlige midler, og hvorfor skulle vi få det, hvis aldrig vi kommer tilbage med noget, hvorfor har vi så forskningen? Jeg har ingen respekt for hovski-snovskihed,” siger han, men påpeger dog, at kompleksiteten har sin ret.

”Grundforskning er, at en tanke skal have lov til at stå på vid gab, uforløst i et stykke tid, fordi man simpelthen ikke ved, hvad man er på vej med. Så skal vi give hinanden lov til at være komplicerede og skrive artikler, der kun er møntet på en snæver kreds. Men på et tidspunkt må vi nå frem til et eller andet. Først den dag, hvor vi virkelig har indsigt og forståelse, kan vi blive enkle. Vi skal ikke snobbe nedad eller popularisere. Men der er forskel på at popularisere og gøre enkelt. Man skal bestræbe sig på gøre det så klart som muligt: Jeg spørger tit de yngre forskere om de ikke kan prøve at gøre deres tekster mere forståelige, for ofte er det jo ganske uforståeligt.”

”Grundforskning er, at en tanke skal have lov til at stå på vid gab, uforløst i et stykke tid, fordi man simpelthen ikke ved, hvad man er på vej med

Helst fri for fodbold

Samarbejdet med de unge forskere er en af de ting, der giver Niels Jørgen Cappelørn energi til de lange arbejdsdage.

”Der var nogen der hjalp mig dengang jeg var ung, men der var sandelig også nogle, der gjorde det modsatte. Den erfaring, at der var mennesker, der forsøgte at ødelægge én, den gør at jeg vil gøre det modsatte. Jeg har en fantastisk lyst til at hjælpe unge på vej,” siger han, der dog også forklarer at han bare er født med både en masse naturlig energi og en masse vilje.

”Jeg er ikke stædig, men jeg har en meget stærk vilje. Jeg kan blive ved så længe, at det tærer fysisk, jeg kan sidde til klokken 5 om morgenen. Ihvorvel jeg nyder det, så ved jeg også godt at det er vanvid og hævner sig. Men jeg MÅ bare! Det med at man hele tiden opdager nye ting, det er jo en rigdom... Hvis jeg ikke

Kierkegaard Forskningscenteret ved Københavns Universitet er en selvstændig erhvervsdrivende fond, der blev stiftet den 1. januar 1994 finansieret af Grundforskningsfondens midler. Bevillingen lød på 27,5 millioner kroner de første fem år, som siden er blevet forlænget og fordoblet yderligere fem år. Udover forskningen er centeret i færd med at udgive Kierkegaards skrifter i 55 forskningsbase-rede bind, som skal være færdige i 2009. Det er det største enkeltstående bogprojekt i Danmark i dette og forrige århundrede. Fra 2004 skal centeret finde et andet økonomisk fundament, og finansieringen er næsten på plads for de næste tre år. Kulturministeriet har bidraget med fem mio. kr. pr. år, Grundforskningsfonden bidrager med 2,5 mio. kr. i 2004 og 2005 og det halve i 2006. De sidste tre mio. kr. pr. år skal ifølge Niels Jørgen Cappelørn hentes fra andre kilder. I huset arbejder 29 personer: 15 i faste ansættelser, 14 stipendiater og seniorforskere i kortere eller længere tid på Centerets eller, for de flestes vedkommende, egne stipendier. 12 af de tilknyttede forskere er udlændinge. 10 af de fastansatte arbejder med udgivelsen af *Søren Kierkegaards Skrifter*.

var mig, så ville jeg være misundelig på mig,” forklarer han smilende.

Fortrolig med TVs Big Brother

Som leder er han godt klar over, at han ikke kan stille samme krav til sine medarbejdere, som han stiller til sig selv. Centeret lukker kl. 20 til hverdag og kl. 17 i weekenden og det er simpelthen ikke tilladt at sidde der senere. Hvis medarbejderne vil arbejde videre, så må de gøre det et andet sted.

”Jeg er nok en krævende leder, men mere i kraft at den måde jeg selv arbejder på, end hvad jeg siger. Jeg har stor forståelse for at andre har en anden rytme end jeg har. Jeg synes det er fremragende at forskerne hér har et fodboldhold og spiller fodbold. Bare jeg bliver fri. Jeg har aldrig set dem spille og kommer heller aldrig til det.”

Det betyder imidlertid ikke at Cappelørn ikke ved, hvad der foregår ude i verden. Han hører radioavis, læser aviser og ser TV-avis hver dag.

Han er fortrolig med at der er noget der hedder Big Brother?

”Ja, det kan jeg forsikre dig for, og jeg ser det naturligvis, for hvordan skal jeg ellers vide hvad det er? Det er utrolig vigtigt at vide hvor tiden bærer hen, for jeg deltager jo meget i den offentlige debat. Lad os for alt i verden ramme en pæl igennem forestillingen om at hvis man er forsker, så sidder man på sit lukkede studereværelse. Jeg omgås mange mennesker, men det er sjældent i private sammenhænge - der er som regel en eller anden faglig relevans,” siger Cappelørn, inden han takker af i stueetagen og flytter ovenpå for at påbegynde dagens forskerarbejde.

“My classroom is my castle ...

Universitetsundervisning stiller større og større krav, men der sættes ikke ressourcer af til forbedringer. Derfor lurder de-kvalificeringen af lærerne, konstaterer en af Skandinaviens førende pædagogik-forskere

”I pressen beskrives universiteternes undervisning som krisepræget. Det er ikke rigtigt, der er ingen krise: Lærerne er dygtige, især på fagligheden og mange har ambitioner om, at undervisningen skal være god. Men mange oplever, at de ikke har tid. Undervisningen kommer i konflikt med tiden til forskning og administration. Derfor er der ikke overskud til at beskæftige sig med forbedringer af pædagogikken...”

Professor Gunnar Handal forelæste på DPU lige før semesterstart i september. Han er en af 5-6 personer ved Oslo Universitet, som står for den pædagogiske oprustning ved universitet. I hans øjne er undervisningskrav ikke statiske, men under forandring med omverdenens – og ikke mindst studenternes - krav.

”Det største problem i dag for universiteternes undervisning er omverdenens krav og forventninger – og så en voldsom variation i studentermassen, dvs. deres forudsætninger, motivation og krav. Det stiller omnipotente krav til universitetslærerne, og som kravene er definerede er det umuligt at leve op til”.

Professor Gunnar Handal

Ny studenter-type

Akademias situation har ændret sig, blandt andet fordi studentermassen er blevet meget mere differentieret. Tidligere var det eliteuddannelser, hvor de studerende havde stærke studieforudsætninger. Nu skal halvdelen af en ungdomsårgang have en højere videregående uddannelse, og mange er ikke motiverede. De mangler selvdisciplin og tåler ikke behovsudsættelse. Der er almindelig enighed blandt eksperter om, at store dele af de nye generationer ikke er i stand til at yde en indsats, som ikke giver umiddelbar personlig mening for dem”.

Det stiller nye krav, som ikke kan ignoreres. Læreren må lære bredere undervisnings-redskaber, større aktivering,

projektarbejde osv.

Lærerrollen er ensom. Tidligere gav det sig udtryk i selvtiltrækkelighed om, at ”my class-room is my castle”. Men den går ikke længere, for den moderne lærergerning gør, at læreren ikke længere kan isolere sig.

”Undervisningspligter fyldes af den direkte kontakt med studenterne, og der er ikke plads til at reflektere nærmere over forbedringer. At tale om undervisningsteknik eller problemer er tabu på linie med ens personlige hygiejne. Selv simpel erfaringsudveksling ender tit med anekdotiske betragtninger og gode historier, mere end noget, som er læringsrettet”.

Tale om undervisning er tabu

Handal mener, at mange undervisere på universiteterne mangler pædagogiske færdigheder. Men manglerne er et tabu ligesom det at tale om personlig hygiejne:

”Innovatører har det ikke let i denne sektor. De står over for et hårdt arbejde med ’bevidsthedsmassage’. Mange universitetslærere har en blokering over for pædagogikken. Blokeringen består i en fasttømret tro på, at universitetslæreres primæropgave er forskning og kundskabsproduktion. Undervisningen er den anden opgave, og den er bundet til en simpel formidling af denne kundskab – og det betyder, at overvejelser om, hvordan varierende grupper med forskellige krav kræver forskellige redskaber for læring ...”.

Handal medgiver, at der ikke er mange ressourcer – og politikerne vil heller ikke give dem – til at lave pædagogisk oprustning, for de konkrete krav til afvikling af undervisning, forskning og administration sluger meget tid.

De-professionalisering lurur

”Lærerne lever ofte med eksternt påførte omstruktureringer, som det forventes at lærerne klarer uden at der som en selvfølge gives undervisningskompensation. Ændringer har ikke en naturlig plads i arbejdstidsregnskabet”.

Der er ingen nemme løsninger på problemet. Universitetslærerne er sig pinligt bevidste om de forventninger og krav, som stilles til dem, og de afviser dem ikke. ”Universitetslærerne presses af flere og flere krav. Rationelt set burde undervisnings-udvikling defineres som

en pligt, som der afsættes tid til. Men arbejdsvilkårene forbedres ikke i praksis, for politikerne vil ikke give flere ressourcer; alt det nye skal klares for de samme ressourcer som før. Og politikerne er immune over for vores påvisning af, at nu går den ikke længere. om de forventninger og krav, som stilles til dem og de afviser dem ikke”.

Men universitetslærerne må forbedre deres (kollektive) evner til at forklare den umulige situation, vise omverdenen at den øgede variation medfører en umulig situation. For konsekvensen på længere sigt er en de-professionalisering, hvis lærerne ikke får mulighed for at følge med de nye krav. Læreren presses ud i en funktionærrolle, siger han.

Opfordring: Mere viden om studenterne

Lærerne ved for lidt om studenterne, selv når der arbejdes i smågrupper: Hvad er deres forkundskaber? Hvordan arbejder de? Hvilke studiestrategier har de? Hvad er deres livsperspektiv? Oplever de fremgang i studierne?

På Oslo Universitet har Gunnar Handal prøvet at sælge forløb til lærere, der som udviklingsopgave skulle interviewe studerende for blandt andet at finde ud af, om de studerende oplever studieforløb anderledes end lærerne. Men disse forløb har været svære at sælge, fordi få lærere har tid og overskud til dem.

De lærere, som imidlertid har brugt forløbet, får stort udbytte. De får en anden forestilling om studenterne, og det gør undervisningen nemmere. Læreren kommer for eksempel med en forestilling om, at studenter kan klare mere end de troede. Læreren oplever – til sin overraskelse - at studenterne kan klare mere selvstudium og kan bidrage med mere i undervisningen end læreren troede.

Lærere må også overvinde deres blufærdighed ved at snakke om undervisningen med studenterne. ”For nogle akademikere anses det at være under akademikers værdighed ...”

Men undervisernes pædagogiske kompetencer skal skærpes. Det kunne bl.a. ske ved, at hver underviser får tilknyttet en kritisk ven, som periodevis overvåger undervisningen og bidrager med konstruktiv kritik efter fælles vedtagne kriterier.

Inflation i universitetstitlen

Herhjemme omdøbes monofakultære institutioner som fx IT-højskolen til universitet. Og Undervisningsministeren foreslår, at de såkaldte CVU'ere også omdøbes. Hensigten er at opkvalificere de nye, men konsekvensen er en nedgradering af de gamle, hævder sociologen Frank Furedi

Hvad er et universitet? Siden 1980'erne er det blevet stadig sværere at svare præcist på spørgsmålet. Da den britiske regering dengang besluttede sig for at *ombrande* de tidligere professionsrettede ikke-universitære *polytechnics* som universiteter, skabte det en del forvirring om formålet med universitetsuddannelse i det hele taget. Men akademikere afholdt sig fra at stille alt for mange nærgående spørgsmål, og dermed gik lejligheden til at få en afklaring på en række punkter tabt.

Nu er situationen blevet endnu mere forvirrende med Labour-regeringens bekendtgørelse af, at stort set enhver undervisningsinstitution kan påberåbe sig titlen "universitet".

Hver gang politikerne beslutter sig for at udvide definitionen på et universitet, falder kvaliteten i akademisk uddannelse tilsvarende. Da *polytechnics* blev omdøbt til universiteter, var der nogle, der mente, at de gradvis og efterhånden ville opnå universitær standard. I stedet var det de gamle universiteter, der forandrede sig, og mange af dem er nu i alle henseender undtagen navnet blevet til *polytechnics*. Overførsel af professionsretning og bureaukratisk praksis til universitetsuddannelserne har medført lavere akademiske standarder. I dag står vi over for yderligere forringelser, idet institutioner, som vi insisterer på at kalde universiteter, i virkeligheden ikke er andet end CVU'er og erhvervsskoler.

Det aktuelle forslag begrundes i, at det er for restriktivt at begrænse universitetsbetegnelsen til institutioner, der driver forskning på en række fagområder. Mange af de akademikere, der forfærdes ved dette forslag, gør opmærksom på, at det er en hån mod universitetsbegrebet at gøre forskning valgfri. Resultatet bliver selvfølgelig, at det filisteri, der i dag præger universitetslivet, bliver legitimt.

Men faktisk er regeringens omdefinITION af, hvad der er et universitet, blot med til at kaste lys på en situation, som mange akademikere står over for allerede i dag. Tanken om, at undervisning kan drives i isolation fra forskning er blevet forfulgt af skiftende regeringer siden tidligt i 1990'erne.

En sådan tilgang anbefalede man kraftigt i den såkaldte Dearing-rapport om de videregående uddannelser, som formaliserede tendensen med at adskille undervisning fra forskning. Formålet var at omforme universitetsundervisning til en færdighed, der lod sig kvantificere og evaluere ud fra forudsigelige resultater. Derudover foreslog man i rapporten, at

universitetslærere skulle tvinges til at gå på pædagogiske efteruddannelseskurser under det nationale Institute for Learning and Teaching in Higher Education (ILTHE). Etableringen af et institut uden relation til specifik fagforskning, men med det formål ikke desto mindre at uddanne undervisere, udgør i realiteten grundlaget for det nye forslag om at udvide definitionen på et universitet.

"Overførsel af professionsretning og bureaukratisk praksis til universitetsuddannelserne har medført lavere akademiske standarder..."

Det er tragisk, at mange akademikere, der i dag er forfærdet over beslutningen om at tømme universitetsbegrebet for indhold, ikke lod sig mærke af advarslerne, allerede dengang pædagogisk uddannelse blev institutionaliseret. Forskningsbaseret undervisning blev dengang til tomt slogan, alt imens at en samlebåndagtig pædagogisk uddannelse godkendt af en institution viet til universitetsuddannelsens *barnliggørelse* stortrivedes. Illusionen om, at universitetsundervisning definitionsmæssigt er forbundet med forskning, kan ikke længere opretholdes. Hvis nogle institutioner, der udelukkende er viet til undervisning, kan kaldes universiteter, hvorfor så ikke andre?

Der er ikke meget, vi kan gøre for at forhindre, at erhvervsskoler bliver ophøjet til universiteter. Men vi kan svare igen på dette seneste forsøg på at nedsætte kvaliteten i akademisk uddannelse ved at starte en reel debat om, hvad et universitet er. Vi skal være mere robuste, når det gælder at få offentligheden til at forstå, at et rigtigt universitet er værd at slå for. Vi må på det kraftigste få budskabet igennem, at forslaget om at omdefinere universitetet er et fupnummer, fordi det tilbyder kun ikke-akademisk uddannelse. Allervigtigst er det at påpege, at akademikere ikke hår råd til at tillægge sig den holdning, der siger "det bliver nok ikke til noget". Det har tidligere været med til at fremkalde passivitet og en fornemmelse af tilbagetog. I dag er der ikke længere nogen steder at trække sig tilbage til.

*Frank Furedi er professor i sociologi ved University of Kent, UK.
Oversættelse: Martin Aitken fra THES 13. juni 03.*

Tørnæs tryner Sander

Hun fik stor ekstrapulje til CVU'erne ...

I kampen om de mellemlange uddannelsers - CVU'ernes - status mellem undervisningsminister Ulla Tørnæs og videnskabsminister Sander ser det ud til at stå 2-0 til Tørnæs.

Hun vandt vandt første runde om CVU'ernes status, da hun først udenom Sander foreslog, at seminarier, ingeniørskoler og sygeplejerskoler i fremtiden skal have lov til at kalde sig universiteter ("university colleges") og at de skulle have lov til at lave "anvendt forskning" (Se FOfo 166: "Seminarier med ny status").

Tørnæs udspil lagde gift ud for finanslovsforhandlingerne, for Undervisningsministeren klart meldte ud, at hun ville have penge i en flerårsaftale til projektet. Og Tørnæs ser ud til at have fået sin vilje, idet hun i finanslovsforslaget har fået en ministerpulje på 42-46 millioner årligt over de næste tre år til CVU'erne m.m. Puljen skal "styrke uddannelsesinstitutioners bidrag til en hurtig og effektiv omsætning af viden og forskning, der kan fremme vækst og velfærd i alle egne af landet" Pengene skal bruges til yderligere opbygning og profilering af institutionernes regionale videncenter-funktioner. Selv om ordet "anvendt forskning" ikke bruges i finansloven, så har ministeren fået en åben bane med puljen.

Tredje halvleg i arbejdsgruppe

FORSKERforums omtalte Tørnæs' plan i juninummet. Universiteterne var ikke glade for initiativet, fordi det udvander kendte definitioner - men det fremgik også, at videnskabsministeren ikke havde haft magt til at forsvare sit ressortområdes interesser.

Omtalen af Tørnæs' plan medførte spørgsmål fra SF'eren Morten Homann til ministeren om, hvilke initiativer ministeren har tænkt sig at tage? Svaret lød lakonisk, at der skal nedsættes en fælles arbejdsgruppe mellem UVM og Videnskabsministeriet om emnerne "anvendt forskning" og "university colleges".

Tredje halvleg af kampen mellem de to venstreministre kommer således til at slås i denne arbejdsgruppe ...

Naturvidenskabsfrafald

For at imødegå myter om stort frafald har KU-nat undersøgt de studerendes studieforløb: Frafaldet er mindsket og studietiden er blevet kortere over de sidste 15 år

Tidligere har det været let for politikerne at slynge om sig med påstande om frafald og for lange studietider og det har de da også gjort hvert andet eller tredje år. Men nu har naturvidenskaberne tal for, at det faktisk slet ikke står så slemt til. KUs nat-fakultet har gennemført en studieforløbsundersøgelse, der ved at kombinere statistik med spørgeskemaer og kvalitative interviews, har undersøgt en lang række ting i relation til gennemførelsen af et naturvidenskabeligt studie. Undersøgelsen er blevet til i et samarbejde med Videnskabsministeriet.

Antologien viser blandt andet at frafaldet er mindsket, at studietiden er blevet kortere, hvordan gennemsnitskarakteren påvirker gennemførelsen, og at et enkelt sabbatår kan være gavnligt. Desuden giver talmaterialet fakultetet en god idé om, hvordan studiet kan optimeres.

”Vi kan for eksempel se, at man har det hårdt på de fleste studier, hvis man er HFer. Det betyder ikke, at du ikke skal starte som HFer, men snarere, at hvis du er HFer og synes du har det hårdt, så er du ikke den eneste. Der kan vi gå ind og støtte dem bedre, så det ikke kommer som et personligt nederlag, at det er svært,” forklarer direktør Nils O. Andersen fra Bohr-institutet.

Lille gruppe der dumper

”En anden ting, vi kan se, er, at fem procent af en studenterårgang står for 50 procent af de dumpede eksaminer. Det koster mange penge med censorer og papirer, så den gruppe skal identificeres tidligere og så skal der sættes ind. Man kunne måske få halvdelen af dem på ret køl ved målrettet vejledning. Og de sidste procent må man så hjælpe til at erkende, at de er kommet på den gale hylde. Så der er en masse ting, der kan gøres mere målrettet og professionelt, når man har datamaterialet,” siger han.

Undersøgelsen viser også at hele 60 procent af de studerende ikke har noget klart billede af, hvilke kompetencer de opnår gennem deres uddannelse. Derfor vil fakultetet nu offentliggøre resultaterne

af deres store beskæftigelsesundersøgelse i den studieavis, som de studerende får når de starter. Fakultetet har kortlagt ned på hver enkelt person, hvilke ansættelser de sidste 30 års matematikere, fysikere og kemikere har og har haft. Kortlægningen giver de studerende en idé om, hvor de kan søge ansættelser, og at ansættelse i et gymnasium langt fra er den eneste mulighed.

Pinligt debatniveau

Frafaldet på Det Naturvidenskabelige Fakultet er også blevet gransket. På første semester er ni procent faldet fra, dog med store individuelle forskelle. Frafaldet er størst på matematik, primært på grund af sværhedsgraden, mens frafaldet på biologi er lavest. Men tendensen er generelt faldende over de sidste 15 år, specielt for geofagene.

”Cirka hvert tredje år skælder politikerne ud på universiteterne over at frafaldet er for stort. Og så siger vi: Sådan er det slet ikke! Det har været pinligt at høre debatniveauet, for man slynger om sig med påstande, der ikke er ordentligt undersøgt. Derfor er jeg glad for, at vi nu har fået en lodig dialog med ministeriet og at vi i fællesskab er nået frem til forståelsen af de her tal.

Kandidatproduktionen i de såkaldt ”hårde fag” har aldrig været så stor som i dag, og alligevel hører man om ”flugten fra naturfagene”. I mange lande som Tyskland og Holland er det da også gået den gale vej, og det er muligvis derfor at danske medier har stemt med i det samme kor, selv om de ikke har været fremlagt dokumentation for påstandene,” slutter direktøren.

(Kilde: www.naturdidak.ku.dk/publikationer.asp)

Service-humanist

Arbejdsgiverne i Dansk Handel og Service berettigelse i en tid, hvor politikerne råb

Fra 1997 til 2001 blev der skabt 10.000 nye akademikerjobs i den private sektor og det udgør faktisk trefjerdedele af alle de nye akademikerjobs. Og mange af dem er humanister, siger arbejdsgiverne i DH&S.

Rapporten ”Hvem bruger de gode hoveder?” gav gode jobnyheder til ellers trængte humanister. Rapporten, som er blevet til på baggrund af en række interviews med virksomhederne, viser at akademikerne kommer til at spille en større og større rolle i det private erhvervsliv. Der bliver mere brug for folk, der kan bruge hovedet, specielt indenfor Dansk Handel & Service medlemmer i sektorer som konsulentbranche, management, reklame, forlagsbranche og revision.

Erhvervsretning

Men hvis akademikerne rigtig skal slå igennem i det private, så skal uddannelserne målrettes i højere grad. Chefkonsulent i Dansk Handel & Service Merete Daniel Nielsen: ”Men der er ved at komme en større bevidsthed om, hvad folk kan bruge deres uddannelse til i de humanistiske miljøer, og den bevidsthed har ikke altid været den største. Men der er blevet bedre vejledning og kontakt til erhvervslivet,” siger hun.

Det halter dog fortsat med kontakten mellem den studerende og virksomheden i løbet af uddannelsen. Forretningsforståelsen kan udvikles gennem praktikophold eller andre projekter i virksomheden.

er

te forsvarer humanisters
er på ingeniører

Desuden må handlingsorienterede kompetencer også gerne blive styrket.

”Humanisterne er gode til analyse, fordybelse og redegørelser med lange deadlines. Hvorimod man i erhvervslivet har korte deadlines og arbejder med ufuldstændig information. Der skal ikke ligge for mange notater i skabe og skuffer rundt omkring,” siger hun, og efterlyser dermed også eksamensformer, der tester om man kan levere på kort tid: Kan man skrive en synopsis på få dage og kan man fremlægge den?

Ikke blød mellemvare

Det er ikke hensigten at gøre humaniora til en blød mellemvare.

”Selvfølgelig skal man passe på med ikke at gøre alle uddannelser til den samme fedtede mellemvare, og vi er grundlæggende stadig ude efter de særlige humanistiske kompetencer, en viden om det menneskelige genstandsfelt. Men videnssamfundet stiller krav om at man skal kunne komme fra viden til kunnen, og det nytter ikke at opbygge en masse viden, hvis man ikke kan bruge den eller kommunikere den til andre faggrupper. Konkurrencen er hård, for handelshøjskolerne opgraderer også på det hér felt og de er gode til at tilbyde kombinationer, der fanger tidsånden og er attraktive for de studerende,” siger hun.

nbc

DI: Begræns humaniora!

Arbejdsløsheden blandt akademikere stiger. Derfor bør der adgangsbegrænses blandt humanister, siger Dansk Industri. Men også ingeniører og jurister rammes i stigende grad, så adgangsbegrænsning for humanister er ikke vejen frem, siger universitetet

”Det er muligvis formynderisk med adgangsbegrænsninger, men det synes jeg ikke der er noget galt i. Det skal siges endnu tydeligere at der er risiko for arbejdsløshed: Jeg kender utrolig mange der er blevet skuffede, når det viser sig at der ikke er job til alle,” siger **Dansk Industris forskningschef Bjarne Lundager Jensen**, der siger, at DI vil søge at påvirke både de nye universitetsledelser og ministrene til at nedprioritere humaniora og styrke ”mangeluddannelserne”.

Arbejdsløshedstal fra maj fortalte om en tårnhøj arbejdsløshed på 9,9 pct. for humanistiske magistre. Og det fik Dansk Industri til i juli at foreslå at adgangen til humaniora skal begrænses. Unge mennesker opfatter deres uddannelse som et selvrealiseringsprojekt uden sammenhæng med en fremtid på arbejdsmarkedet.

”Vi har i alt for høj grad en *laden-ståtil-kultur*, hvor det evige omkvæd er, at vi bare skal gøre som vi har lyst til, uden at der er nogen der siger, at ethvert valg har konsekvenser,” siger DI-forskningschef **Bjarne Lundager Jensen**, der mener at de unge bliver svigtet ved at blive lukket ind på drømmeuddannelsen uden at der er tilstrækkelige mange jobs indenfor området. Ifølge en prognose udarbejdet af nyhedsbrevet *Erhvervspolitisk Indsigt* vil der i 2020 mangle 33.000 naturvidenskabelige kandidater og ingeniører og 26.000 erhvervsuddannede indenfor jern- og metalområdet. Optaget skal i højere grad ligge i forlængelse af, hvad samfundet har brug for, mener DI. Adgangsbegrænsningen til blandt andet humaniora skal bestå i et højere snit og måske skal der kanaliseres flere penge til ”mangeluddannelserne,” for eksempel ingeniørstudierne, så uddannelserne og studiemiljøerne bliver mere attraktive.

”Der er jo ingen der synes det er sjovt med adgangsbegrænsninger, men vi har i en lang årrække haft meget høje dimitteringsarbejdsløshedstal for en lang række humanistiske uddannelser, så tegnene er tydelige,” siger Bjarne Lundager Jensen.

Ingeniørerne: Dårlige erfaringer med styring

Imidlertid er arbejdsløsheden stigende for en lang række forskellige akademikere og ikke kun humanister. På et år er ingeniørernes arbejdsløshed steget fra 3,7 pct. til

5,3 pct. og jurister er gået fra 2,4 til 4,2. IAK, Arbejdsløsheden for ingeniørernes vedkommende skyldes blandt andet nedgang i den rådgivende sektor og at IT-boblen brast.

”Det er en lidt underlig udmelding, for vi har hørt det før, i begyndelsen af 1990'erne, hvor man ikke kunne få ingeniører nok og så søgte folk ind,” siger webredaktør i IAK, **Teit Molter**. ”Og så endte man med at tabe årgang 1994-95 på gulvet, fordi der ikke var jobs nok og fordi uddannelse er en forgængelig vare, hvor man skal holde sig meget teknologisk opdateret. Det er glædeligt at de beder om flere ingeniører, men i øjeblikket har vi faktisk 3000 ledige, som brænder for at få et job,” siger Teit Molter, der også påpeger at DTU i år har optaget flere ingeniører end sidste år.

KU-rector: Nyttre ikke at tvinge

Til trods for de tvivlsomme fremtidsudsigter er humaniora fortsat overvældende populært på universiteterne. Retorik topper listen på Københavns Universitet med at kræve et snit på 9,7, mens der skal 9,6 til at læse film- og medievidenskab.

Men KU-rector Linda Nielsen er skeptisk overfor adgangsbegrænsning:

”Det giver god mening at kigge på uddannelserne og vurdere, hvilket kompetencer de studerende får i forhold til, hvad der er brug for. Men jeg er skeptisk overfor at tro, at man fuldstændig præcist ved, hvad der er brug for om fem eller syv år. Al erfaring viser, at sådan er verden ikke indrettet. Jeg vil hellere sikre mig, at de kompetencer, de studerende får, er så brede at man kan bruge dem mange steder,” siger hun.

”Et helt andet aspekt er, hvad de unge har lyst til at læse. Deres ønsker er nødt til at spille en væsentlig rolle. Hvis folk vil læse humaniora nytter det jo ikke at tvinge dem over på naturvidenskab. Det kan jo også være at de er bedre til at finde ud af hvad der bliver brug for i fremtiden, i stedet for at vi forsøger at lave en misforstået planøkonomi på området,” siger hun.

nbc

Nye regler forhindrer ikke ny "Lomborg-sag"

Under overskriften "Plagiater og forfalskning – bør alene være det, som kan behandles i Uredelighedsudvalget siger rapport i kølvandet på Lomborg-rapporten" orienterede FORSKERforum 166 (Juni 2003) om Forskningsstyrelsens "Rapport vedrørende de forskningsetiske regler"

Gid det var så vel.

At det ikke forholder sig således, ses måske bedst, når man ser forslaget til afgrænsning af uredelighedsbegrebet i sin helhed. Arbejdsgruppen foreslår følgende formulering af UVVU bekendtgørelsens § 3.

§3 Videnskabelig uredelighed foreligger, når en forsker eller en forskergruppe ved forfalskning, plagiering, fortielse eller på lignende grov måde vildleder om den videnskabelige indsats eller forskningens resultater, og omfatter bl.a.:

1. Uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data.
2. Selektiv eller skjult kassation af uønskede resultater.
3. Uoplyst vildledende anvendelse af statistiske metoder.
4. Uoplyst forvredet fortolkning af resultater og forvridning af konklusioner.
5. Plagiering af andres resultater eller publikationer.
6. Groft fordrejet gengivelse af andres resultater.
7. Uretmæssig angivelse af forfatterrolle eller arbejdssted.
8. Ansøgninger med bevidst urigtige oplysninger.

Som det fremgår, omfatter denne afgrænsning meget andet end forfalskning og plagiering. Man bemærker ordet "fortielse" i den første sætning, men ervedover påkalder den nærmere angivelse af gerningsindholdet i punkterne 1-8 sig interesse, fordi disse beskrivelser er stort set identiske med dem, der findes i den gældende bekendtgørelse. Der er dog én væsentlig forskel: Man har undgået ordet "bevidst". (Til gengæld har man fået nogle meget besynderlige beskrivelser ud af pkt. 3 og 4.) Fælles for fortielser og for det beskrevne gerningsindhold i pkt. 1-8 er altså, at det ikke behøver at være bevidst. Uredelighed kræver herefter ikke nødvendigvis forsæt. Det kan ske uagtsomt.

For at ingen skal være i tvivl præciseres det desuden udtrykkeligt i rapporten, at "uredelighed som hovedregel beror på en bedragerisk hensigt. Det må dog være muligt for UVVU i særlige tilfælde at kende en adfærd uredelig, selv om det ikke er muligt at bevise forsæt hos den indklagede." (s. 8).

I FORSKERforums omtale af rapporten går man ud fra, at med de foreslåede nye regler ville Lomborg-sagen være blevet bedømt anderledes. Det er vanskeligt at se, hvorfor det skulle være tilfældet. Det forholder sig snarere omvendt. Havde de foreslåede nye regler været gældende, ville "dommen" over Lomborg have været immun over for en væsentlig del af den kritik, den faktisk blev udsat for. De foreslåede formuleringer giver nemlig rig mulighed for også at bedømme uagtsom vildledning som uredelighed, og det var jo netop det, UVVU mente var tilfældet i Lomborg-sagen ved at statuere, at der forelå objektiv - men ikke subjektiv uredelighed. En skelnen som Henrik Zahle har kritiseret for ikke at have hjemmel i bekendtgørelsen ("*Uredelighed i forskningen*", *Ugeskrift for Retsvæsen*, 2003 B, s. 91-100). Går forslagene igennem, får den det nu.

Formålet med forslagene er altså tilsyneladende, *post festum*, at legitimere "dommen" over Lomborg og sikre, at man kan gøre det igen.

Er det nu godt eller skidt? Efter min mening er det skidt. Jeg tror ikke, at den tiltagende retliggørelse af konflikter, de være sig videnskabelige eller politiske, er gavnlige – selv om jeg må medgive, at det kan være kreperligt at se på, at modstanderen bruger ufine metoder.

Min anbefaling ville derfor være, at bekendtgørelsens § 3 i al sin enkelhed blev formuleres således:

§3 Videnskabelig uredelighed foreligger, når en forsker ved forfalskning, plagiering eller på lignende grov måde vildleder om sin videnskabelige indsats eller sine forskningsresultater.

Det indebærer, at UVVU alene kan bedømme sager om videnskabelig uredelighed i de tilfælde, hvor en forsker vildleder om sin *egen* videnskabelige indsats eller sine forskningsresultater.

Andre former for videnskabelig uredelighed eller uenighed – grænsen kan som bekendt være svær at trække – vil herefter være henvist til at skulle afklares ved en almindelig offentlig debat i de relevante fora, hvor den efter min mening også retteligt hører hjemme.

Det har både videnskaben og ytringsfriheden det bedst med.

Harald v. Hielmerne, Statsbiblioteket

PET: Ikke ko

- hold vågent øje, lyder den præve nti
Efterretningstjeneste, der afdratiser
andet end vi beder den almindelige bo

PET rejser i disse dage rundt til 16 af landets universiteter og højere læreranstalter for at forklare om den nye verdensorden efter 11. september. Der er tre årsager til PETs besøg. For det første vil PET gerne være mere synlig. Derudover er der to miljøer, der har tjenestens bevågenhed. Det er ulovligt, hvis studerende skaffer sig viden, der kan bruges til at lave masseødelæggelsesvåben og det vil PET gerne præcisere. Samtidig interesserer man sig for yderligtgående, ekstremistiske islamiske grupper, der forsøger at hverve muslimske studerende på universiteterne. Og det er det, PET gerne vil have universiteternes hjælp til at holde et vågent øje med. **Vicepolitimester fra PET, Erik Terp**, vil gerne afmystificere PETs universitetsbesøg.

"Vi har ingen indikatorer på, at der foregår noget mistænkeligt på danske universiteter, og det er vigtigt at understrege. Besøgene er et led i en præventiv, proaktiv indsats og er en del af den bredspektrede og vedvarende indsats på terrorområdet," siger Erik Terp.

Besøget er frivilligt, så ledelserne behøver ikke at mødes med PET. Men indtil videre har alle takket ja til et møde, der er omfattet af tavshedspligt. Møderne er ansporet af, at en del af de personer, der stod bag angrebet på New York og Washington 11. september, kom fra en Al Qaeda celle, der havde dannet sig på Hamburgs Tekniske Universitet.

PET: Frit åndsrum – ikke kontrol...

Men PET har også tidligere haft kontakt til blandt andet DTU.

"Vi beder vi ikke lærerne om andet og mere end vi beder den normale borger om. At tilkendegive hvis man konstaterer forhold til skade for rigets sikkerhed," siger han. Ifølge Erik Terp vil det i en række tilfælde være helt oplagt, hvornår noget er skadeligt for rigets sikkerhed. I andre tilfælde må den vurdering bygge på almindelig sund fornuft, mener han.

Københavns Universitet har allerede haft besøg. **Else Sommer**, direktør på KU, opfatter ikke opfordringen på mødet mellem Konsistorium og PET som særlig konkret:

"KU er ikke blevet pålagt at gøre noget bestemt. PET har fortalt lidt om deres arbejde og situationen set fra deres side

ontrol men ...

ve opfordring fra Politiets
er: Men vi beder ikke lærerne om
rger om

siden 11. september. Og det var så det, vi var ikke nede i de konkrete detaljer. Jeg så det mere som et forsøg fra PETs side på at gøre opmærksom på, at der foregår et efterretningsarbejde i samfundet,” siger Else Sommer.

”Der var fuld forståelse for at universitetet er et frit åndsrum, og ikke et sted, hvor man kontrollerer om folk mener det ene eller det andet. Der er jo folk hos os, der studerer bestemte lande og kulturer, og hvordan skal man kunne definere, hvornår noget er af videnskabelig interesse og hvornår det er noget andet? Man kan jo ikke bryde ind i folks tanker,” siger Else Sommer, der også afviser, at universitetets lærerstab har fået bestemte pålæg eller instrukser efter PETs besøg.

PET: At styrke kontakten

Men hvad forventer PET sig så af kontakten?

”Vores mål er at skabe kontakt og styrke samarbejde mellem PET og de højere læreranstalter. Vi respekterer selvfølgelig det akademiske miljø og den frihed, der er forbundet med det. Vi vil bare gerne have en dialog med de folk, der har fingeren på pulsen blandt unge mennesker,” siger Erik Terp.

De studerende er ikke begejstrede for at PET runder de højere læreranstalter på dørene:

”PET siger: Det er ikke fordi I skal stikke jeres studerende, men alligevel vil de gerne have, at man holder øje. Men vi mener i bund og grund ikke det er universitetsledelsens opgave at holde øje med de studerende. Jeg tror ikke det bliver noget problem, men det er dybt problematisk og ucharmerende hvis samarbejdet udvikler sig,” siger **Trine Ingemansen**, der er uddannelsespolitisk ordfører i Danske Studerendes Fællesråd.

Lærer: Man skilte jo ikke med at være terrorist

Stine Østergren er studentermedlem af Konsistoriet på KU og siger, at de studerende ikke har noget problem med at PET udfører sit efterretningsarbejde. Men hvis underviserne bliver involveret i et samarbejde, så opstår problemet:

”Det er vigtigt at folk ikke føler de bliver overvågede, fordi de kommer fra et andet land eller læser på et bestemt

Boy, hold et vågent øje ...

instituttet. Hvis PET vil operere på universiteterne, så er det helt okay. Det skal bare ikke ske via underviserne eller universitetsledelsen.”

Erik Terp beroliger:

”Fra vores side er der tale om en orientering, der har til formål at øge opmærksomheden omkring de her forhold og som forhåbentlig kan være med til at afmystificere PETs arbejde. Vi beder ikke om andet, end at folk kontakter os, hvis de oplever mistænkelige forhold på de her områder. Vi vil hellere have, at folk ringer en gang for meget end en gang for lidt.”

Jakob Skovgaard-Petersen er studieleder på Carsten Niebuhr Institutet på KU, der er et af de steder i landet, hvor

der blandt andet studeres arabisk og er mange muslimske studerende. Han tror ikke at instituttets undervisere kommer til at kontakte PET.

”Jeg tror ikke, det er realistisk at underviserne skulle komme under vejr med den slags ekstremisme, for den slags sympatier er som regel ikke noget, man skilte med. Men skulle det ske, så ville vi under alle omstændigheder slå hårdt ned på det, for vi er ikke interesserede i agitation på instituttet,” siger Jakob Skovgaard-Petersen

PET fortsætter sin rundtur til landets universiteter i løbet af efteråret.

nbc

FORSKNINGSFRI SOMMERFERIE???

Golf og save brænde

”Jeg har da tænkt lidt og læst lidt med relation til forskning. Men ellers må jeg nok sige, at jeg har holdt forskningsfri sommerferie. Men ikke administrations-fri. Jeg har brugt tid på studieadministration, på at gennemgå ansøgninger til nyoptaget”, fortæller DPU-professor Per Fibæk Laursen fra Danmarks Pædagogiske Universitet.

Han har holdt tre ugers sommerferie minus tre dage. Han har brugt tiden på Mallorca og i sommerhus og har sluppet af ved at spille golf og save brænde.

”Undervisning og administration kan stresser mig, men ikke forskning – bortset fra barske deadlines på store artikler ...”

SEMESTERSTART

Dagens studenter: Slapsvanse

Gæld, stress og eksamenspres, klager studenterne. Men den jammer fører til patronisering, som støttes af uddannelsesfolk og politikere, og det de-kvalificerer uddannelserne, mener engelsk lektor i samfundsvidenskab

At være studerende nu om dage forekommer at være en temmelig traumatisk oplevelse. De studerende er lammet af gæld, overbelastede med arbejde og stressede. Eksamenspres kan de ikke klare. Men det er ikke tilfældet, at vi forventer mere af de studerende end før i tiden. Tværtimod er det snarere sådan, at de studerende er begyndt at forvente meget mindre af sig selv.

Tænk blot på økonomi. Udsigten til gæld betragtes som en i høj grad afskrækkende faktor, der er bestemmende for valget om at påbegynde en uddannelse. Tanken om, at de studerende måske kunne påtage sig studiearbejde er bandlyst. Men at studenterlivet omfatter gældsætning og økonomiske vanskeligheder er jo næppe noget nyt – det er noget som de fleste af os kender alt for godt. Hvorfor synes vi, at det overgår de studerendes evner at tilbringe dagtimerne i undervisningslokaler og på biblioteker og nogle enkelte aftener eller weekender i lønnet beskæftigelse? Eller værre endnu: hvorfor synes de, at det er for meget at forlange?

Og så er der de studerende, der "ikke kan overkomme" eksamener eller at overholde afleveringsfrister. Tit er det stress, der accepteres som tilstrækkelig grund til at udskyde den slags, og antallet af studerende, der finder ud af, at de lider af læringsvanskeligheder som f.eks. at være ordblind er i tiltagende. Det er ikke, fordi jeg tvivler på deres oplevelser – eksamener giver jo stress, og med de betingelser, vores skoler efterhånden har fået, kan det ikke overraske, at mange studerende er dårlige til at stave, langsomme til at læse eller har svært ved at argumentere sammenhængende. Problemet er den meningsramme, hvori disse oplevelser forstås. En årsag til, at man anvender eksamener, er netop, at det tilskynder de studerende til at arbejde under pres og udnytte deres stress effektivt. På samme måde er det en grundlæggende del af uddannelsesprocessen, at man lærer at strukturere sin tid effektivt med henblik på at kunne overholde frister og overvinder sine læse- og skrivevanskeligheder.

Hvis der skal være tale om en omdannende læreproces, skal de studerende motiveres til at udfordre og sætte spørgsmålstegn, ikke blot ved verden omkring dem, men også

ved deres egen selvopfattelse og deres egne begrænsninger.

Den slags idealer harmonerer dårligt med tidens uddannelsespolitik. Regeringen vil have, at halvdelen af de unge tager en videregående uddannelse, men man gør ikke noget synderligt for at udfordre dem intellektuelt. Eksistensberettigelsen for de videregående uddannelser består i stedet efterhånden i at bekræfte de studerende i deres selvagtelse og ellers bestræbe sig på at gøre kursusindhold og evalueringsmetoder "relevante" og "hensigtsmæssige" i forhold til de studerende. I takt med, at vi lefler for de studerende og behandler dem som børn, bliver de til børn, der forventer at blive leflet for.

Måske er det for groft at gøre de studerende ansvarlige for et mislykket universitetssystem, som de blot passerer igennem, og hvis betydning efterhånden er blevet en anden. Tanken om universitetet som læresæde har ikke bare lidt under de politiske bestræbelser på "social inklusion", den er også væsentligt undermineret af kommercialiseringen og varegørelsen. Vore læreanstalter er nu serviceudbydere, og de studerende

er kunder med krav på et kvantificerbart produkt, som lærerne er blevet forpligtet til at levere. Således er det kursusmoduler med forudbestemt udfald, vi skal levere, og som de studerende efterhånden forventer. Det er meget vanskeligt at udfordre og presse de studerende, hvis de hverken forventer eller er klædt på til det.

Det er værd at huske på, at studerende før i tiden kunne få et campus til at gå helt i stå ved at kræve højere uddannelsesstandarder og større forventninger fra lærerne. Det kan kun lade sig gøre, når unge mennesker forstår, at uddannelse er en kamp, og ser sig selv som robuste individer, der er ude på at afprøve sig selv i verden. I dag er de studerende ved at komme faretruende tæt på at kunne leve op til den *patroniserende opfattelse*, mange politikere og uddannelsesfolk efterhånden har dannet sig af dem.

James Panton er lektor i samfundsfag ved Exeter College, Oxford Universitet.

Kilde: THES 20.6 00 i Martin Aitkens oversættelse

